N°. 308. 1860.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

JE MAINTIENDRAI.

De prijs dezer Courant met het Bijblad is f 30 in het jaar; die van de Courant alleen f 20 en die van het Bijblad alleen f 15.

De prijs der advertentiën is 25 cents voor den regel bij iedere plaatsing, buiten de zegelregten en briefporten.

ZONDAG 30 EN MAANDAG 31 DECEMBER.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

NEDERLANDEN.

Bij besluit van 28 December 1860, n°. 40, heeft Zijne Majesteit goedgevonden, aan mr. *P. J. A. M. van der Does de Willebois*, 's Konings commissaris in het hertogdom Limburg, vergunning te verleenen tot het aannemen der onderscheidingsteekenen van kommandeur der Leopolds-orde, hem door Z. M. den Koning der Belgen geschonken.

Bij Zijner Majesteits besluit van den 28sten December 1860, n°. 63, zijn tot burgerlijke leden en tot hunne plaatsvervangers in de onderscheidene militieraden voor de ligting der nationale militie van 1861 benoemd:

provincie Noordbrabant:

in den militieraad, zitting houdende te 's Hertogenbosch: jhr. mr. *L. W. J. M. Verheijen*, lid der Staten, en *A. F. Mulders*, wethouder der gemeente 's Hertogenbosch;

tot hunne plaatsvervangers: mr. *J. B. H. van de Mortel*, lid der Staten, en *F. A. A. van Rijckevorsel*, lid van den gemeenteraad van 's Hertogenbosch;

in den militieraad, zitting houdende te Breda: *C. W. Oomen*, lid der Staten, en *J. A. van der Burg*, lid van den gemeenteraad van Breda;

tot hunne plaatsvervangers: mr. *C. A. van Dam*, lid der Staten, en *G. A. van Alphen*, lid van den gemeenteraad van Breda;

in den militieraad, zitting houdende te Eindhoven: mr. *M. van den Acker*, lid der Staten, en *E. M. Jonckbloet*, wethouder der gemeente Eindhoven;

tot hunne plaatsvervangers: *H. de Wit*, lid der Staten, en *J. H. van Leerop* Tz., wethouder der gemeente Eindhoven;

provincie Gelderland:

in den militieraad, zitting houdende te Arnhem: *D. Bas Backer*, lid der Staten, en mr. *J. U. de Kempenaer*, lid van den gemeenteraad van Arnhem;

tot hunne plaatsvervangers: mr. *J. P. J. T. Brantsen van Rhederoord*, lid der Staten, en mr. *F. Bohtlingk*, lid van den gemeenteraad van Arnhem;

in den militieraad, zitting houdende te Zutphen: *Q. G. N. Heereman*, lid der Staten, en mr. *M. J. van Löben Sels*, wethouder der gemeente Zutphen;

tot hunne plaatsvervangers: mr. *F. J. W.* baron *van Pallandt*, lid der Staten, en mr. *H. J. A. van Hamel*, burgemeester der gemeente Warnsveld;

provincie Zuidholland:

in den militieraad, zitting houdende te Dordrecht: *P. J. de Raadt van Hendrik-Ido-Ambacht*, lid der Staten, en *A. Stoop* JAz., burgemeester der gemeente Zwijndrecht;

tot hunne plaatsvervangers: *A. Vlielander*, lid der Staten, en *G. O. Lotsy*, lid van den gemeenteraad van Dordrecht;

in den militieraad, zitting houdende te Rotterdam: jhr. mr. *D. R. Gevers Deynoot*, lid der Staten, en *A. F. L. Bichon van IJsselmonde*, burgemeester der gemeente Hillegersberg c. a.;

tot hunne plaatsvervangers: *J. W. Hein*, lid der Staten, en *F. W. C. Blom*, lid van den gemeenteraad van Rotterdam;

in den militieraad, zitting houdende te Leiden: mr. *H. C. J. Hoog*, lid der Staten, en mr. *P. C. Hubrecht*, burgemeester der gemeente Leiderdorp;

tot hunne plaatsvervangers: *J. Droogleever Fortuyn*, lid der Staten, en *G. van Leeuwen*, lid van den gemeenteraad van Gouda;

in den militieraad, zitting houdende te 's Gravenhage: jhr. *J. Mock*, lid der Staten, en mr. *J. C. van der Kemp*, lid van den gemeenteraad van 's Gravenhage;

tot hunne plaatsvervangers: *S. A. van Hoogstraten*, lid der Staten, en mr. *A. Q. Kraijenhoff van de Leur*, lid van den gemeenteraad van 's Gravenhage;

provincie Noordholland:

in den militieraad, zitting houdende te Amsterdam: jhr. mr. *H. Hoeufft van Velsen*, lid der Staten, en mr. *J. A. Jolles*, lid van den gemeenteraad van Amsterdam;

tot hunne plaatsvervangers: *S. J.* graaf *van Limburg Stirum*, lid der Staten, en jhr. mr. *E. Lintelo de Geer*, lid van den gemeenteraad van Amsterdam;

in den militieraad, zitting houdende te Haarlem: jhr. *L. J. Quarles van Ufford*, lid der Staten, en *C. D. Huet*, lid van den gemeenteraad van Haarlem;

tot hunne plaatsvervangers: mr. *M. S. F. de Moraaz Imans*, lid der Staten, en *E. Brink*, lid van den gemeenteraad van Haarlem;

in den militieraad, zitting houdende te Hoorn: jhr. *P. Opperdoes Alewijn*, lid der Staten, en *B. Stakbroo van Hoog- en Aartswoud*, lid van den gemeenteraad van Hoorn:

tot hunne plaatsvervangers: mr. *W. C. J. de Vicq*, lid der Staten, en *T. Kroon*, lid van den gemeenteraad van Hoorn;

provincie Zeeland:

in den militieraad, zitting houdende te Middelburg: *Z. Snijder*, lid der Staten, en mr. *M. Verbrugge*, lid van den gemeenteraad van Middelburg;

tot hunne plaatsvervangers: mr. *M. F. Lantsheer*, lid der Staten, en *H. Rekker*, lid van den gemeenteraad van Middelburg;

provincie Utrecht:

in den militieraad, zitting houdende te Utrecht: mr. *P. A. Brouwers*, lid der Staten, en mr. *W. M. J. van Dielen*, wethouder der gemeente Utrecht;

tot hunne plaatsvervangers: jhr. mr. *H. A. M. van Asch van Wijck*, lid der Staten, en dr. *N. P. Visscher*, lid van den gemeenteraad van Utrecht;

provincie Friesland:

in den militieraad, zitting houdende te Leeuwarden: mr. *C. F. F. Rinia van Nauta*, lid der Staten, en *D. Zeper*, wethouder der gemeente Leeuwarden:

tot hunne plaatsvervangers: *M. Manger Cats*, lid der Staten, en *E. Bloembergen*, wethouder der gemeente Leeuwarden;

in den militieraad, zitting houdende te Heerenveen: mr. *M. van Heloma*, lid der Staten, en *E. van Driesum* Sz., lid van den gemeenteraad van Schoterland;

tot hunne plaatsvervangers: jhr. *J. A. Nycklama à Nyeholt*, lid der Staten, en *H. Tuymelaar*, lid van den gemeenteraad van Schoterland;

provincie Overijssel:

in den militieraad, zitting houdende te Zwolle: *W. R. A. C.* graaf *van Rechteren Limpurg*, lid der Staten, en *W. Götte*, burgemeester der gemeente Goor en Markelo;

tot hunne plaatsvervangers: *A. J. Scriverius*, lid der Staten, en *P. H. Queysen*, lid van den gemeenteraad van Zwolle;

provincie Groningen:

in den militieraad, zitting houdende te Groningen: *J. W. C.* baron *van Ittersum*, lid der Staten, en mr. *W. de Sitter*, lid van den gemeenteraad van Groningen;

tot hunne plaatsvervangers: jhr. mr. *J. Wichers Quintus*, lid der Staten, en mr. *P. W. van Heyningen Bosch*, lid van den gemeenteraad van Groningen;

provincie Drenthe:

in den militieraad, zitting houdende te Assen: jhr. mr. *P. A. G. de Milly*, lid der Staten, en *E. K. J. Berling*, lid van den gemeenteraad van Assen;

tot hunne plaatsvervangers: mr. *J. Oosting*, lid der Staten, en *P. A. van Holthe tot Echten*, lid van den gemeenteraad van Assen;

hertogdom Limburg:

in den militieraad, zitting houdende te Maastricht: mr. *M. V. Nypt*, lid der Staten, en mr. *E. Kerens van Wolfrath*, lid van den gemeenteraad van Maastricht;

tot hunne plaatsvervangers: *H. Pijls*, lid der Staten, en *D. Baudain*, lid van den gemeenteraad van Maastricht;

in den militieraad, zitting houdende te Roermond: jhr. mr. *F. G. H. H. Michiels van Verduynen*, lid der Staten, en *F. R. Weickmans*, lid van den gemeenteraad van Roermond;

tot hunne plaatsvervangers: *M. S. Korsten*, lid der Staten, en *J. L. Baudrihaye*, lid van den gemeenteraad van Roermond.

Bij Zijner Majesteits besluit van den 28sten dezer, n°. 69, is de hoofdcommies bij het Departement van Marine jhr. *H. P. F. Hooft* met den eersten Januarij aanstaande benoemd tot inspecteur van finantiën bij het loodswezen.

Bij besluiten van den 29sten December 1860, n°. 83, 89, 90, 91 en 92, heeft Zijne Majesteit goedgevonden:

aan den hoofd-commies, met rang van referendaris, *H. F. Straatman*, bij het Departement van Oorlog, met den 1sten Januarij 1861, een eervol ontslag uit de dienst te verleenen, met dankbetuiging voor de veeljarige ijverige en getrouwe diensten, door hem bewezen;

aan de commiezen *H. de Blaauw*, *J. G. Hubner* en *A. M. Stobberingh* en aan den adjunct-commies *J. H. Janssen*, allen bij het Departement van Oorlog, met den 1sten Januarij 1861, een eervol ontslag uit de dienst te verleenen, onder betuiging van Hoogstdeszelfs tevredenheid wegens hunne langdurige met getrouwen ijver bewezen diensten, en aan allen met vrijlating om hunne aanspraak op pensioen te doen gelden, waar het behoort;

aan den eersten klerk *N. Catenius*, bij het Departement van Oorlog, met den eersten Januarij 1861, een eervol ontslag uit de dienst te verleenen, zulks in verband tot maatregelen van algemeen bestuur bij dat Departement te nemen, en hem met het oog op zijnen ruim 66jarigen ouderdom, een wachtgeld toe te kennen van f 545 's jaars;

den 2den luitenant *R. P. Bowles*, van het 8ste regement infanterie,

in zijnen rang en ancienneteit over te plaatsen bij het wapen der infanterie van het leger in Oost-Indie;

te benoemen: bij het wapen der artillerie, bij het 1ste regement vesting-artillerie, tot kapitein van de 3de klasse (naar ouderdom van rang) den 1sten luitenant *W.* graaf *van Limburg Stirum*, van het regement veld-artillerie.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

'sGRAVENHAGE, *den 29sten December* 1860.

Volgens de *Javasche Couranten*, loopende tot den 10den November jl., zijn door Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indie de volgende beschikkingen genomen:

bij het civiel departement:

bevorderd: tot ingenieur der 2de klasse H. van Ketwich, met bepaling dat hij werkzaam zal zijn onder de bevelen van den eerstaanwezenden ingenieur in de residentie Soerabaija, en verblijf houden ter hoofdplaats van dien naam; tot ingenieur der 3de klasse R. C. van der Palm, met bepaling dat hij te Cheribon gevestigd en belast blijft met de functien van eerstaanwezend ingenieur in de residentie van dien naam;

benoemd: tot lid van het collegie van boedelmeesteren te Batavia E. Frank; tot secretaris der wees- en boedelkamer te Samarang jhr. J. O. Rendorp; tot omgaanden regter in de 5de afdeeling op Java mr. J. C. J. van der Schalk; tot lid in den raad van justitie te Samarang mr. A. J. W. Cornets de Groot; tot 2den commies op het bureau voor den adsistent-resident voor de politie der stad en voorsteden van Batavia L. C. Heynis; tot 3den commies ten burele van den resident van Batavia E. G. Sersancie, tot ontvanger der inkomende en uitgaande regten te Cheribon, W. Ritter; tot 2den commies bij den ontvanger der inkomende en uitgaande regten te Batavia, A. N. H. de Vogel; tot commies-boekhouder bij den ontvanger der inkomende en uitgaande regten te Soerabaija, Chs. W. Bogaardt; tot commies op het residentie-kantoor te Poerworedjo (Bagelen), M. van Bronckhorst; tot controleur der 3de klasse, bij het binnenlandsch bestuur in de residentie Palembang, R. P. van Hengelaar; tot commies-betaalmeester te Banda R. N. Rijkschroeff; tot commies bij de pakhuis-administratie te Banda F. J. Hoedt; tot advocaat en procureur bij den raad van justitie te Samarang, mr. M. E. Andreas; bij de burgerlijke openbare werken, tot chef der 5de waterstaats-afdeeling, met aanwijzing van Padang tot standplaats, J. M. Hageman; tot chef der 8ste waterstaats-afdeeling, met aanwijzing van Macassar tot standplaats, M. J. Schram; bij het gymnasium Willem III te Batavia, tot conrector dr. J. Meuleman, tot praeceptor dr. L. W. G. de Roo, tot docent in de Fransche taal- en letterkunde A. N. Clavier, tot docent in de Engelsche taal- en letterkunde G. Th. Geselschap; bij de directie der producten en civile magazijnen, tot hoofdcommies, W. T. van Dinter; tot 1ste commiesen C. A. van Dinter, J. van Slooten en F. W. H. van Straaten; tot 2den commies J. L. Hanozet Gordon, J. C. J. Voigt en B. T. de Bruyn; tot 3den commies F. G. C. Degent en L. W. J. Olivier;

ontslagen: eervol, uit hunne betrekking, wegens ziekte, onder toekenning van wachtgeld, het lid van het collegie van boedelmeesteren te Batavia J. Munnich; de opzigter der 2de klasse bij de burgerlijke openbare werken W. C. H. L. C. von Winckelman; uit zijne betrekking, de ambtenaar bij het binnenlandsch bestuur in het gouvernement van Celebes en onderhoorigheden J. W. Kröller; op hun verzoek, eervol, uit 's lands dienst, met behoud van regt op pensioen, de commies-betaalmeester te Banda J. E. van Zuylen; de ingenieur der 2de klasse, chef in de 5de waterstaats-afdeeling te Padang, A. J. A. de Bosson; bij de subcommissie van onderwijs te Buitenzorg, op zijn verzoek, eervol, het lid C. de Groot, onder dankbetuiging voor de als zoodanig door hem bewezen diensten, en in diens plaats benoemd J. Dekker; bij de subcommissie van onderwijs te Pattie, voor de zaken te Japara, eervol, uit hoofde van vertrek, het lid H. J. Dagneux, onder dankbetuiging voor de als zoodanig door hem bewezen diensten, en in diens plaats benoemd G. M. W. van der Kaa;

belast, met de waarneming der betrekking van posthouder te Kaur (Benkoelen), de ambtenaar op wachtgeld C. B. J. de Sausin:

gesteld: ter beschikking van den directeur der cultures, de benoemde ambtenaar der 1ste klasse voor de burgerlijke dienst in Nederlandsch Indie, mr. L. J. Selleger; definitief in dienst, de voorloopig werkzaam gestelde adsistent-ingenieur A. A. Overgaauw Pennis, met bepaling dat hij vooreerst werkzaam blijft onder de bevelen van den eerstaanwezenden ingenieur in de residentie Samarang en gevestigd ter hoofdplaats van dien naam;

overgeplaatst: naar Tjiandjoer, om op te treden als eerstaanwezend ingenieur in de Preanger regentschappen, de adspirant-ingenieur J. J. F. Moet;

erkend en toegelaten, krachtens magtiging des Konings, de heer A. Fraser, als consul van Oostenrijk te Batavia;

ingetrokken, op zijn verzoek, het aan den adsistent-resident van Bawean, residentie Soerabaija, J. F. van der Loo, verleende eervol ontslag uit 's lands dienst, met behoud van regt op pensioen; zullende hij mitsdien in die betrekking blijven voortd[illegible];

verleend, een 2jarig verlof naar Nederland aan den secretaris der residentie Westerafdeeling van Borneo F. C. Geselschap;

goedgekeurd: dat zijn benoemd door den consul van Oostenrijk te Batavia tot zijnen consulairen agent te Batavia, de heer J. Mac Lachlan, en door den consul van Groot-Britanie te Batavia, tot vice-consul te Batavia, J. Mac Lachlan; tot vice-consul te Samarang P. J. G. du Puy;

bij het militair departement:

bevorderd: bij de militaire geneeskundige dienst, tot officier van gezondheid der 2de klasse te Wonosobo, de officier van gezondheid der 3de klasse W. L. Ferné van der Heul; tot apotheker der 2de klasse bij het garnizoens-hospitaal te Banda, de apotheker der 3de klasse A. J. H. Kieven; bij het wapen der artillerie, bij het personeel, tot kapitein, de 1ste luitenant C. H. A. Raedt van Oldenbarneveld; tot 1sten luitenant, de 2de luitenant J. G. Boekholt;

benoemd, tot adjudant bij het garnizoens-bataillon van Palembang, de 2de luitenant J. J. Hollander;

overgeplaatst: bij de geneeskundige dienst te Palembang, de officier van gezondheid der 3de klasse J. A. Einthoven, behoorende tot het groot militair hospitaal te Samarang; bij de civile en militaire geneeskundige dienst te Patjitan, de officier van gezondheid der 2de klasse A. G. Freyburg; bij de geneeskundige dienst ter Sumatra's Westkust en onderhoorigheden, de officier van gezondheid der 2de klasse H. J. Alken;

verleend: een 2jarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den kapitein der infanterie W. J. L. Schmidt en aan den ridmeester bij het regement Oost-Indische cavalerie J. M. Nolthenius van Elsbroek;

bij het marine-departement:

benoemd tot chef van het hydrographische bureau A. C. J. Edeling.

Door de hieronder genoemde autoriteiten zijn de volgende beschikkingen genomen:

door den directeur der burgerlijke openbare werken, gedurende de maanden September en October 1860, hersteld in activiteit de geschorste opzigter der 3de klasse W. Formée, met bepaling dat hij onder de bevelen van den chef der 4de waterstaats-afdeeling werkzaam en gevestigd zal blijven ter hoofdplaats Soerabaija; overgeplaatst, naar de hoofdplaats Soerabaija, de opzigter der 3de klasse J. H. Buyten, naar de hoofdplaats Banjoemaas de opzigter der 3de klasse G. G. van Gijen; naar Bandjermasin (Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo), de opzigter der 3de klasse W. Goedhuys; naar Batavia, de opzigter der 3de klasse C. H. Coenraad; naar Pontianak (Wester-afdeeling van Borneo), de élève-opzigter J. H. Ehrencron; naar Poerworedjo (Bagelen), de élève-opzigter A. G. de Fisser; naar de hoofdplaats Samarang, de élève-opzigter K. L. E. Gerard;

Door de hoofdcommissie van onderwijs in Nederlandsch Indie, gedurende de maand October 1860, ontslagen: eervol, uit hunne betrekkingen de onderwijzer aan de gouvernements lagere school te Bangkallang, H. Volu en de kweekeling aan de Hervormde weeshuisschool te Samarang J. Martens; — benoemd: tot onderwijzer aan de gouvernements lagere school te Bandjermasin J. A. A. van Zolingen; tot onderwijzer aan de gouvernements lagere school te Bangkallang, H. F. J. Camuer; tot ondermeester aan de gouvernements 3de lagere school te Samarang, H. J. Hicks; tot ondermeester aan de gouvernements lagere school te Padang Pandjang, W. A. Schoggers; tot ondermeester aan de gouvernements 3de lagere school te Soerabaija, E. Spier; tot kweekeling aan de gouvernements 2de lagere school te Padang, P. C. van Daalen;

door den resident van Bezoekie, gedurende de maand September 1860, benoemd: tot griffier bij den landraad, tevens 1ste klerk op het bureau van den adsistent-resident van Panaroekan, J. M. Burgemeestre;

door den adsistent-resident van Patjitan, gedurende de maand October 1860, benoemd, tot posthouder van Pangool, F. G. Koentz;

door den resident der Westerafdeeling van Borneo, gedurende de maand van October 1860, benoemd, tot 1sten klerk ten burele van den adsistent resident van Montrado, J. A. C. Hoofsteeder;

door den ingenieur der 1ste klasse, belast met de leiding der dienst van het mijnwezen, gedurende de maand September 1860, tijdelijk opgeroepen naar Buitenzorg de voorman bij de gouvernements-kolenmijn Oranjo Nassau in de Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo, Ch. Mounier;

door den waarnemenden hoofdadministrateur der marine, gedurende de maand September 1860 benoemd tot 1ste klerken, de klerken op het bureau D. J. Bonte en N. V. G. Ritter;

door den chef van het beheer over de gouvernements-schoeners en kruisbooten, gedurende de maand October 1860, benoemd: tot machinist-leerling, aan boord van 's gouvernements-stoomer *Java*, E. Philips.

Voorts ontleenen wij aan die couranten nog de volgende berigten.

BATAVIA, 30 October. *Molukken.* — Ten vervolge van het voorkomende in de *Javasche courant* van den 24sten dezer, zijn wij in de gelegenheid gesteld eenige meerdere bijzonderheden nopens de op de zuidkust van Ceram plaats gehad hebbende ongeregeldheden mede te deelen.

Op den 22sten September werd een vijftigtal inlanders van Haria (Saparoea), die bezig waren met het aanleggen van eene kakao-tuin, aangevallen door de bevolking der negorijen Waisamoe en Kairatoe, (zuidkust van Ceram), in vereeniging met Alfoeren, ten gevolge waarvan eenigen hunner werden vermoord of verwond; terwijl hunne op het strand liggende prauwen uitgeplunderd en de tijdelijke woningen en de werkloodsen nabij de negorij Kairatoe van den heer van der Beek, alsmede eene groote hoeveelheid ter verzending gereed liggend hout verbrand werden.

Ook de inlandsche schoolmeester te Waisamoe, benevens zijne vrouw en drie huisgenooten, werden vermoord en van hunne hoofden beroofd.

De opstandelingen schenen een oogenblik de negorij Kamarian te willen aanvallen, waarom de bevolking en de aldaar aanwezige zendeling vlugtten.

Op het vernemen dezer tijdingen, ging de adsistent-resident van Saparoea en Haroekoe, vergezeld van de regenten van Porto en Oelath, met een detachement, bestaande uit 47 schutters en 15 soldaten, den 23sten September op reis; terwijl den volgenden nacht van Amboina met Zr. Ms. stoomschip *Vice-Admiraal Koopman* naar Kairatoe vertrok met eene versterking, bestaande uit 6 officieren en 125 man.

Genoemde adsistent-resident te Kamarian aangekomen, vond die negorij in groote onrust, daar de bevolking tot het Kakian-verbond behoort. Hij liet in der haast eene soort van versperring maken, voor het geval de Alfoeren die plaats mogten aanvallen, waarop hij naar Kairatoe vertrok. Bij zijne aankomst aldaar in den ochtend van den 25sten September werd er geene vlag geheschen en vertoonden zich overal langs het strand gewapende Alfoeren.

Op de boodschap, die de adsistent-resident naar den wal zond, om stoelen tot het debarquement gereed te maken, antwoordde de bevolking dat zij hem niet verkoos te ontvangen en dat hij naar Waisamoe konde doorreizen.

Evenzoo weigerde de orang kaja van Kairatoe om aan boord der orembaai van den adsistent-resident te komen. Eene poging om het detachement aan wal te brengen, werd door de oproerigen, die een hevig vuur op de onzen rigtten, belet; hoewel dat vuur van onze zijde werd beantwoord, was men toch genoodzaakt door den toenemenden Zuid-Oostewind de praauwen zee to doen kiezen.

Zr. Ms. stoomschip *Vice-Admiraal Koopman* was echter in de nabijheid en ankerde weldra bij Kairatoe; doch naauwelijks ten anker liggende, werd het met geweervuur van den wal bestookt, dat het evenwel door grof geschut spoedig tot zwijgen bragt. De troepen debarqueerden onmiddellijk, na afloop waarvan het stoomschip naar Amboina terugkeerde, ten einde zoo noodig versterking te kunnen overvoeren.

De bevolking van Kairatoe verbrandde daarop hare negorij en bestookte de troepen onophoudelijk met schoten uit de bosschen, welke Kairatoe van alle zijden omgeven.

Den 28sten September marcheerde de luitenant-kolonel de Brabant naar Hatusua, welke negorij verlaten werd bevonden; aan het strand trof men eene bedekte houten verschansing aan.

Vervolgens werd naar Waisamoe opgerukt, op welken togt echter niets bijzonders ontmoet werd. Ook daar waren de huizen grootendeels ledig, terwijl de niet vervoerbare goederen waren vernield. Acht lijken zonder hoofden en reeds tot ontbinding overgegaan lagen hier en daar verspreid.

Nadat deze negorij in de asch was gelegd, werd de terugtogt naar Hatusua aangenomen, alwaar eene kleine versterking is opgerigt tot verblijf der troepen, in afwachting van berigt waar de opstandelingen zich ophouden. Van tijd tot tijd werden deze troepen verontrust.

Van de andere plaatsen op de Noord-, Oost- en Zuidkust van Ceram zijn geene de minste onrustige tijdingen ontvangen.

Aangaande de oorzaken van boven bedoeld verzet laat zich nog niets met zekerheid zeggen. Vermoedelijk is het Kakian-verbond, dat onverzoenlijken haat aan al wat daaraan vreemd is voorschrijft, de grootste drijfveer.

BATAVIA, 2 November. — Ten vervolge van het voorkomende in de *Javasche courant* van 27 October 1860 nopens de Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo, kan thans het volgende worden medegedeeld.

De waarschijnlijke aanleiding tot de laatste, hernieuwde en algemeene vijandelijke beweging in genoemd gewest schijnt gezocht te moeten worden in de afkondiging der proclamatie van den 11den Junij jl., waarbij het Bandjermasinsche rijk werd in bezit genomen, en alzoo bij de opstandelingen de laatste hoop vervloog, dat eindelijk nog aan hunnen wensch zoude zijn toegegeven om Hidaijat als sultan daarvan te erkennen.

De hoofden des opstands, hierbij ondersteund door priesters, welke bij deze bestuursverandering toch veel van hunnen invloed en rijkdom moesten verliezen, schijnen zich toen al dadelijk te hebben voorgenomen om al hunne strijdkrachten te vereenigen en hunnen invloed op de bevolking tot vermeerdering van dezen te doen gelden, om ons eenen beslissenden slag toe te brengen. Dat men daartoe eerst in Augustus jl. overging, is te verklaren, vermits er tijd noodig was tot die vereeniging, vooral nu de noodige bevelen daartoe door vertrouwde zendelingen aan de overal verspreide benden moesten worden gezonden, en ook omdat de maanden Augustus en September (de Mohammedaansche Shaffar en Moeloed) door de hadji's als voor dien oorlog gelukkig werden aanbevolen.

Het plan nu schijnt geweest te zijn, om door ernstige bedreiging van het noordelijke gedeelte van het gewest (Tabalang en Amoenthaij) onze troepen uit het zuiden derwaarts te lokken, en daarna, door een gelijktijdigen aanval op onze zuidelijke posten in de Tanah Laut en Martapoera, ons met éénen slag uit die streken te verdrijven, en alzoo onze andere troepen aan de Riam Kiwa af te snijden en te vermeesteren. Te gelijker tijd moesten wij door kleinere benden in de omstreken van Amawang en Allei worden bezig gehouden.

Dit welbedachte plan des vijands is echter geheel mislukt, gedeeltelijk door gebrek aan volkomen overeenstemming in de uitvoering der overeengekomen handeling, doch voornamelijk door de goed beraamde en met spoed uitgevoerde maatregelen van onze zijde en de goede houding onzer troepen, zoodat de groote magt, waarmede Antasarie Karau, Pakoe en Dajoe bedreigde, door de kolonne onder den majoor C. F. Koch reeds verjaagd en uit elkander gedreven was, vóór dat de vijand in het zuiden gereed was om iets belangrijks te ondernemen, terwijl, toen hij daartoe overging en Martapoera aanviel, deze aanval glansrijk werd afgeslagen en zijne aldaar verzamelde magt spoedig uit elkander stoof.

Even als vroeger plaats had, loste zich de vijandelijke magt dien ten gevolge ook thans weder op in verspreide benden van 30 tot 300 man, zoodat de gecombineerde aanval des vijands wederom in eenen posten-oorlog ontaardde, die in bijna alle deelen des lands gedurende de maand September hardnekkig gevoerd werd, ook thans nog voortduurt en den volhardenden moed en ijver onzer officieren en soldaten wederom op een zware, doch tot heden glansrijk doorgestane, schoon hier en daar te duur betaalde proef stelt.

Voornamelijk waren de vijandelijke benden nu genesteld in de omstreken van Moengoe Thaijoe en Amawang, in de bergachtige streken aan de Riam Kanan en Kiwa en in het zuidelijk gedeelte der Tanah Laut, terwijl eene meer beduidende magt, zamengesteld uit de verschillende deelen der sedert vlugtende benden en aanwervingen uit Alleij en de bewoners ten noorden en oosten van Amoenthaij, zich bij Batoe mandie, $1^1/_2$ dagmarsch ten noorden van Barabei-ie, in eene groote versterking had zamengetrokken.

Afdeeling Martapoera. Patrouilles, op den 3den September onder den adjudant-onderofficier, dienstdoenden officier, Backerus naar Soengei-Allang en onder den 1sten luitenant C. J. G. Hamming naar Pamattan Danau gedaan, leverden weinig belangrijks op. Men zag slechts nu en dan een paar gewapenden, die op onze nadering onmiddellijk de vlugt namen. De luitenant Hamming trof bij zijne terugkomst weder al de bij den opmarsch verlaten bevonden kampongs bewoond aan, terwijl die bewoners zijne troepen ververschingen aanboden.

Ook eene patrouille, die onder genoemden officier op den 6den daaropvolgende de omstreken van Goenong Lawak en Kalangan bezocht, bespeurde nergens eenige muitelingen.

Berigten nopens het bedreigen van onze bezetting te Moenggoe Thaijoe deden daarop den kommandant der troepen te en boven Martapoera besluiten, door den 1sten luitenant C. J. G. Hamming, die inmiddels bestemd was voor het kommandement te Mataraman, met een 40tal bajonetten eerst nog de omstreken van Moenggoe Thaijoe van de aldaar steeds sterker wordende vijanden te doen zuiveren. Deze officier vertrok daarop nog den 6den September, werd gedurende den marsch boven Soengkeij door een spoedig en met verlies verjaagden vijand verontrust en ontving te Moenggoe Thaijoe aangekomen van den militairen kommandant aldaar, den 2den luitenant H. J. G. Potthast, berigt, dat de vijand, pl. ms. 500 man sterk, zich te Tambrangan ophield. Nog ten $3^1/_2$ ure van denzelfden nacht (6 op 7 September) rukte de luitenant G. J. G. Hamming met 35 man naar laatstgenoemde plaats op, om den vijand zoo mogelijk te overvallen, hetgeen echter mislukte, door dat deze tegen $5^1/_2$ ure, door het schot van een zijner in de allang-allang verscholen voorposten gewaarschuwd, met overhaasting de vlugt nam. De omtrek van de daarop geheel verlaten gevonden kampong Tambrangan werd daarna, zonder een spoor van den naar alle kanten zich verspreid hebbende vijand te ontdekken, doorzocht en daarop de terugtogt naar Moenggoe Thaijoe aangenomen.

Nagenoeg gelijktijdig was de 2de luitenant H. W. C. Potthast met 35 bajonetten in de rigting van Soenkeij naar de plaats getrokken, waar de luitenant C. J. G. Hamming den vorigen dag was aangevallen, vond daar echter niemand, en trok daarop naar de kampong Rempanang, waar men hem berigtte, dat zich vijanden ophielden.

Na $1^1/_2$ uur marcherens werden door de spits twee groote huizen ontdekt, waarbij pl. ms. 150 man, waaronder een dertigtal met geweren gewapend, gelegerd waren; in groote stilte marcheerde de patrouille tot aan den boschrand, en verdreef den vijand door een op 80 pas goed gerigt geweervuur, onmiddellijk gevolgd door een bajonnetaanval, welke nog eens herhaald werd, toen hij zich aan het einde der kampong weder verzamelde, waarin de vijand, met achterlating van een zwaar gewonde voor goed op de vlugt sloeg. Onderscheidene oorlogsbehoeften werden hierbij door ons buit gemaakt.

Den 9den daaropvolgende marcheerde de 1ste luitenant C. J. G. Hamming des nachts om 3 ure weder met 40 bajonetten naar Tambrangan, om den zich daar herzamelenden vijand nogmaals te overvallen; de eerste brug op weg derwaarts werd afgebroken gevonden, en verderop zaten de muitelingen, zoo als men eerst toen het dag werd konde ontdekken, links en regts in den boschrand. De door eene verhakking versperde weg werd omgetrokken, eene vijandelijke schildwacht door de spits neêrgeschoten en onder een, door ons zooveel mogelijk beantwoord vijandelijk vuur op beide flanken het daarachter gelegen défilé zoo spoedig mogelijk doorgetrokken, ten einde het open veld te bereiken. Hier stuitte het detachement echter op eene modderachtige rivier, die al vurende in goede orde werd overgetrokken, waarna het op eene nu bereikte open vlakte in carré het daglicht afwachtte.

De vijand, ten getale van circa 300 man, meest allen met geweren gewapend, had zich inmiddels nabij die vlakte op eene hoogte verzameld, doch werd van daar en achtereenvolgens ook uit de nabijgelegen bosschen, waarin hij zich, na den eersten aanval, verspreidde, verdreven.

Een viertal gewonden verhinderde ons echter in het verder met kracht vervolgen van den vijand, zoodat de terugtogt naar Moenggoe Thaijoe werd aangenomen.

De majoor C. F. Koch, militair kommandant en waarnemend adsistentresident van de afdeeling Martapoera, die intusschen den 11den September van zijne expeditie in het Karrausche met een 120tal manschappen van het 9de bataillon infanterie te Bandjermasin was aangekomen, keerde spoedig daarop, na de vereischte inlichtingen omtrent den stand van zaken in die afdeeling bekomen te hebben, met eenige versterking naar zijne standplaats terug, waar eene magt van 300 bajonetten hem thans in staat stelde, door zich telkens opvolgende patrouilles, het herzamelen van den vijand te beletten en de bedreigde punten ter hulp te snellen.

Daar de muitelingen in de onstreken van Moengga Thaijoe steeds in aantal aangroeidon, zoo werd de bezetting aldaar tot op 100 man gebragt en aan den 1sten luitenant V. L. Reuter toevertrouwd.

Deze rukte den 21sten September met 58 bajonetten van uit Moenggoe Thaijoe naar Matagirie, vond die kampong geheel verlaten en trok daarop door naar Benoea Padang, alwaar de schijnbaar rustige bewoners hem berigtten, dat wederom een 300tal muitelingen onder Singa Djaija te Pambrangan vereenigd waren. Naar deze plaats doorgemarcheerd zijnde, werd de kampong bewoond en schijnbaar rustig bevonden, doch vernomen, dat de opstandelingen, ter sterkte van 100 (200 man waren om levensmiddelen uit), zich op weg naar Moenggoe Thaijoe in verscheidene versterkingen hadden gelegerd, die men door de verrigte omtrekkende beweging dus geheel in den rug was gekomen.

Onmiddellijk tot den aanval op deze versterkingen besluitende, werd het detachement, bij het einde der kampong reeds met geweervuur begroet en de vijand met kracht vervolgd tot over een den weg doorsnijdend ravijn, toen men links van dien weg vier kleine, den vorm van flèches hebbende versterkingen ontdekte, waaruit de vijand spoedig en zonder veel moeite, echter ten koste van 3 gewonden van onze zijde, werd verdreven.

De kolonne verder het ravijn volgende, werd door de voorhoede nog een vijfde aan de overzijde gelegen versterking waargenomen, waaruit zij weldra een hevig vuur ontving.

De luitenant V. L. Reuter week daarop een 100tal passen uit, en ging met een 30tal bajonetten naar den overkant van het ravijn terug, met het doel om die versterking te bestormen, hetgeen echter tot twee maal toe mislukte, hoewel deze officier, gevolgd door de Europesche sergeanten During en Geerlings, en de fuseliers van Alphen en Balziger, onder eene hagelbui van kogels en werpspiessen, tot onder de palissaden der vijandelijke versterking doordrong, waarbij de sergeant Geerlings en de fuselier van Alphen doodelijk en de luitenant V. L. Reuter ligt gewond werden. Men bepaalde zich dus verder slechts met uit eene gedekte stelling alles wat zich boven de palissaden der vijandelijke versterking vertoonde neder te schieten. Dit had eene goede uitwerking; het vijandelijke vuur verminderde en men hoorde duidelijk het gekerm van gewonde vijanden. Terwijl de luitenant V. L. Reuter hier bleef stand houden, werden onze gewonden onder bedekking naar Moenggoe Thaijoe teruggezonden, en van daar eenige versterking met een kanon van 3 pond ontboden. Om $3^1/_2$ ure kreeg echter de vijand zelf versterking en trachtte hij onze troepen te overvallen, hetgeen hem echter mislukte en duur te staan kwam. Toen echter de onzen daarop van uit het bosch in hunnen rug werden aangevallen en nadat nog een inlandsch fuselier sneuvelde en een Europeesch fuselier gewond werd, besloot de luitenant V. L. Reuter wijsselijk tot den terugtogt, die, hoewel bedaard en geregeld voortgezet, nog het leven van een inlandsch fuselier kostte. Eerst tegen het vallen van den avond werd Moenggoe Thaijoe bereikt.

Bij het vernemen van deze tijdingen werd door den kommandant der troepen in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo onmiddellijk eene versterking van 50 bajonetten met een handmortier, onder den 1sten luitenant P. M. Ockerse, naar Moenggoe Thaijoe gezonden, welke den 23sten vertrok en den luitenant V. L. Reuter in staat stelde, den 25sten September nogmaals, met eene kolonne sterk 1 officier (luitenant Ockerse), 86 bajonetten, 1 3ponder en 1 mortier, tegen de boven bedoelde versterking op te rukken. Op 1000 passen er van aangekomen, werd de luitenant P. M. Ockerse met 48 bajonetten links van den weg afgezonden, met last buiten het vuur van den vijand de versterking om te trekken en deze zoo gedekt mogelijk tot op 100 pas afstand te naderen, terwijl het overige gedeelte der kolonne met het geschut, onder het opruimen van een menigte randjoes, tot op 400 pas van dezelve vooruit ging. Het van hier geopend mortiervuur weinig uitwerking hebbende, werd tot op 100 pas van de benting voortgerukt en eene poging gedaan om met het kanon van 3 pond bres te schieten, hetgeen echter door de buitengewone stevigheid van de borstwering, welke, zoo als men later ontdekte, uit

3 rijen verticale en 3 rijen horizontale palissaden, aan twee zijden nog versterkt door 3 rijen met water gevulde bamboezen, bestond, mislukte.

De luitenant V. L. Reuter besloot tot eene algemeene bestorming, waarbij de kannonnier van Mierlo zich aanbood om de laatst overgebleven granaat uit de hand over de palissadering te werpen. Hoewel dit laatste mislukte en de granaat, gelukkig zonder een der onzen te kwetsen, voor de palissaden neêrviel en sprong, drongen onze troepen onder een regen van werpspiessen van alle kanten op de versterking aan, verzamelden zich onder de twee el hooge palissaden, van daar alles wat zich daarboven vertoonde nederschietende, en drongen over de palissaden klimmende in de versterking, waarbij de 1ste luitenant P. M. Ockerse, gevolgd door de fuseliers Cöller en de Vries, de eersten waren.

De nu nog niet gevlugte muitelingen werden bij dezen stormenderhandschen aanval afgemaakt en ten 4 ure wapperde Neêrlands driekleur zegevierend boven deze zoo lang en hardnekkig betwiste sterkte.

In en om de benting vond men niet minder dan 32 vijandelijke lijken, waaronder dat van het hoofd Nangkoesin (een dergenen, die in der tijd op den zich van Bandjermasin naar Martapoera begevenden kolonel A. J. Andresen hebben geschoten), verscheidene pembekels en drie weggeloopen kettinggangers, op wie de vijand het in de laatste tijden bij eene hardnekkige verdediging hoofdzakelijk laat aankomen.

Een dertigtal geweren, vele lansen, klewangs en munitie werden door ons buit gemaakt, terwijl deze schoone overwinning ons gelukkig geen gesneuvelden kostte, maar de luitenants V. L. Reuter en P. M. Ockerse, 7 Europesche en 1 inlandsche fuselier min of meer werden verwond.

Het gedrag der troepen was uitmuntend, terwijl de moed en voortvarendheid der beide genoemde officieren en inzonderheid het beleid en doorzigt van den kolonne-kommandant, den 1sten luitenant V. L. Reuter, allen lof verdient.

Na het nemen en vernielen dezer vijandelijke sterkte te Tambrangan, schijnt het daarbij door den vijand ondervonden gevoelig verlies hem genoopt te hebben, de streken tusschen Moenggoe Thaijoe en Amawang te verlaten. Verscheidene later uitgezonden patrouilles vonden dien ten gevolge de meeste bewoners weder rustig in hunne huizen teruggekeerd, terwijl het te koop aanbieden van levensmiddelen aan de bezetting van Moenggoe Thaijoe en het opbrengen van hoofdgelden door eenige kampongs uit den omtrek aan den militairen kommandant aldaar, gunstige voorteekens voor een spoedig herstel der rust mogen worden genoemd.

Bij een op den 3den October door den luitenant A. W. C. Potthast naar Gadoeng gemaakte patrouille, ter gelijktijdige afhaling van derwaarts voor zijnen post te Moenggoe Thaijoe afgezonden levensmiddelen, werden nog een vijftal met lansen en geweren gewapende personen gearresteerd; de bevolking van Gadoeng was echter welwillend in het overbrengen dier behoeften, en bleef sedert in die streken alles rustig.

Riam Kanan. Ook in dit gedeelte werden de patrouilles met niet minder ijver door den kapitein G. H. Vos en de luitenants D. T. J. A. van Oort en C. J. G. Hamming voortgezet, vooral nabij de rivier, die nog door verscheidene kleine benden onveilig bleef. Bij al deze patrouilles ontmoette men slechts enkele vlugtende muitelingen.

De kapitein C. H. Vos nam op den 2den October nabij Batoe Gadja een paar volgelingen van pangeran Moeda (een der hoofden bij den aanval op Martapoera op den 25sten Augustus jl.) gevangen en trok daarop naar Lilias, waar genoemde pangeran zich, volgens mededeeling van den gids, met een gewapend gevolg zoude ophouden; toen echter de patrouille daar aankwam, vlugtte reeds een groot aantal gewapende personen uit een der huizen, zonder dat het gelukte dezen in de wildernis te achterhalen.

De pangeran Koesoemo Ningrat en zijn zoo Goesti Doela, beiden trouwe aanhangers van den opstand, werden daarna nog door den kapitein G. H. Vos op eene behendige wijze nabij onze kolonne gelokt, en door den luitenant G. Bakker en den sergeant van Dongen ontwapend en gevat; laatstgenoemde kreeg evenwel bij eene daarbij plaats hebbende worsteling met Goesti Doela, ten gevolge waarvan deze werd afgemaakt, drie weinig gevaarlijke krissteken.

Dagelijks doorloopen onze patrouilles thans nog de streken langs den Riam Kanan, en hoewel zij sedert nergens ontmoetingen met den vijand hadden, bewijzen nogtans verscheidene ontvolkte kampongs en in de verte vlugtende kleine benden opstandelingen, dat dit terrein voortdurend door onze troepen moet worden doorzocht om nieuwe herzamelingen te voorkomen.

Riam Kiwa. Ook uit Pengaron waren den kommandant der troepen in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo in het begin van September berigten toegekomen, dat hadji Sambas, met Antasari vereenigd, eenen aanval op ons etablissement aldaar wilde beproeven, doch de vijand scheen dit besluit niet te verwezenlijken en hield zich slechts verspreid in den omtrek op.

Toen echter op den 9den September jl. de korporaal Voigtländer, met 8 inlandsche militairen van het 9de bataillon ter escortering van een convooi vivres naar Baleh vertrok, schenen de opstandelingen zich te Soengei Besar vereenigd te hebben, om dit convooi op te ligten, zoodat toen onze praauwen ter hoogte van die kampong kwamen, er een paar schoten op werden gelost, welke, toen niettemin op last van genoemden korporaal de togt werd voortgezet, gevolgd werden door een salvo uit p. m. 30 geweren.

De korporaal Voigtländer debarqueerde daarop met zijne manschappen op den regter rivier-oever en beantwoordde het vijandelijk vuur, terwijl hij onze roeijers, die over boord waren gesprongen en zich achter eene der praauwen hadden verscholen, door bedreigingen gelastte de afdrijvende vaartuigen weder te bemannen.

De vijand werd inmiddels stouter en nestelde zich stroomopwaarts ook op den regter oever en op eene midden in de rivier gelegen zandplaat, waardoor de doortogt naar Baleh afgesloten werd.

De korporaal moest alsnu, nadat hij zijne praauwen verzameld en ook te vergeefs gepoogd had den vijand met geweervuur te verdrijven, wegens gebrek aan meerdere patronen en het verlies van één gesneuvelde en één gewonde, den terugtogt naar Pengaron aannemen.

Den daaropvolgenden dag, 10 September, werd eene patrouille uit Pengaron, onder den adjudant-onderofficier Middendorp, tot verdrijving dezer benden naar Soengei Besar afgezonden, doch deze vond geen spoor meer van dien vijand.

Sedert zwerven de opstandelingen in die streken in kleine rooversbenden van 10 tot 15 man steeds rond, zonder dat het onze patrouilles kan gelukken, deze bij onze nadering steeds vlugtende vijanden te achterhalen.

Door den luitenant F. P. Cavaljé werden echter, met eene patrouille naar Pingoeang, op den 18den September in eenige door den vijand op zijne nadering ontruimde huizen eene hoeveelheid wapens, kruid en lood gevonden, en nabij Soengei Pinang eene eveneens verlaten vijandelijke versterking opgeruimd, terwijl een door die patrouille gemaakte gevangene berigtte, dat een der hoofden van den opstand zich met 50 kwaadwilligen te Wangkilan Darat ophield.

Een onder den kapitein L. J. W. Benschop op den 22sten daaraanvolgenden derwaarts vertrokken patrouille keerde echter, door onkunde of onwil van den gids, onverrigter zake terug, terwijl eene door dien zelfden officier op den 8sten October verrigte patrouille uit Pengaron naar Walinkin Darat, waar zich de opstandeling Doerachman met gevolg zoude ophouden, evenmin eene ontmoeting met den vijand ten gevolge gehad, daar die kampong geheel verlaten werd gevonden.

Tanah Laut. Hier liep reeds sedert langen tijd het gerucht van eenen voorgenomen aanval op eene onzer versterkingen; de post-kommandanten waren dus gewaarschuwd, zoodat, toen in den morgen van den 6den September onze versterking te Ratoe Tongko door een op 350 man geschatte bende onder hadji Boeiasin en Doraib van drie zijden werd aangevallen, de bezetting gereed stond den vijand krachtdadig te ontvangen. Bij dezen aanval liet men onder andere een troep van 50 muitelingen onder pembekel Doeraib tot op 50 pas van een der bastions naderen, als wanneer een kartetsschot en een goed aangebragt geweervuur dien troep in groote verwarring, met achterlating van één doode, deed uiteen stuiven.

Gedurenden de daarop volgenden nacht werd de bezetting alleen door een aanhoudend geschreeuw verontrust, en den volgenden dag onze versterking hevig, doch zonder nadeel voor de bezetting beschoten. Toen de vijand zich echter tegen den middag in een der nabij gelegen huizen wilde nestelen en versterken, en ons kanonvuur hem dit niet konde beletten, deed de luitenant E. Perné met 24 vrijwilligers eenen uitval, joeg de muitelingen met achterlating van wapens op de vlugt, verbrandde het huis en doorzocht verder den omtrek, zonder meerder vijanden te ontmoeten.

Het den volgenden dag terugkeerende kampongs-volk, dat op de nadering der muitelingen gevlugt was, vond vele bloedsporen in den omtrek der benting, zoodat ons vuur niet zonder uitwerking was gebleven.

Na dezen aaval hebben er in de Tanah Laut geene verzamelingen van groote benden opstandelingen meer plaats gehad, hoewel onze patrouilles, welke onvermoeid de streek doorkruisten, menigmaal beschoten werden en op kleine versterkingen stuitten.

Onder de daarbij dagelijks gegeven bewijzen van moed en beleid, verdient vooral het volgende vermelding.

De inlandsche sergeant Sadejo, op den 16den September met 15 bajonetten en ter escortering van goederen van Plei-ari naar Tatian Taras gezonden, stuitte bij Brandis op 4 kleine vijandelijke versterkingen, die goed verdedigd werden. Hij beproefde deze te bestormen, doch de vele randjoers maakten dit onmogelijk, waarop hij door een goed aangebragt en onderhouden geweervuur den vijand tot den aftogt dwong en vervolgens zijnen marsch naar Tatian Taras voortzette. De inlandsche sergeant Dietoijodo, welke denzelfden dag eveneens met 15 man van uit Tatian Taras Sadejo te gemoet was gegaan, had een paar uur vroeger op diezelfde versterkingen gestooten, doch was door het krijgen van vier gewonden genoodzaakt geworden terug te keeren.

Den volgenden dag (17 September) rukte sergeant Sadejo met zijne patrouille, versterkt door 19 man onder den sergeant Kramer, naar Plei-ari terug; beide onderofficieren trokken de weder door den vijand bezetten positie om, noodzaakten de muitelingen met achterlating van eenige wapens, vivres en goederen hun heil in de vlugt te zoeken en vernielden hunne versterkingen.

Alles kenmerkt verder in de Tanah Laut dat de vijandelijke magt zich weder, in afwachting van eene gelegenheid om ons met voordeel aan te vallen, in de bosschen langs het zuiderzeestrand heeft teruggetrokken.

In het laatst van September kwam echter de vorst van Pegattan, ingevolge zijne aan den gouvernements-commissaris gedane belofte, met 500 man Boeginesche hulptroepen te Tabanio, aan wien werd opgedragen om in boven bedoelde zuiderlijke bosch- en moerasachtige streken te ageren, waartoe hij zich den 3den October met een gedeelte zijner magt en den civilen gezaghebber naar Plei-ari begaf, om ter zake met den militairen kommandant, den kapitein L. B. Paternostre de Montlion, het noodige te bespreken. Hierbij werd overeengekomen, dat de troepen van dezen vorst geheel op zich zelven doch in verband met onze troepen in twee kolonnen zouden ageren, als eene onder zijne eigene bevelen naar Assem-Assem en van daar westwaarts, en de tweede gelijktijdig van uit Batoe Tongko oostwaarts, terwijl uit Plei-ari met eenige troepen, versterkt door goedgezinde kampong-bewoners, eene beweging naar het zuiden zoude worden ondernomen, waardoor de muitelingen van allen kanten zullen worden ingesloten. Het resultaat dezer operatie is echter nog niet bekend.

Intusschen zijn eenige door de opstandelingen tot opruijing van het volk uitgezonden zendelingen opgevat en keerden vele gevlugte huisgezinnen uit de bosschen naar hunne kampongs terug, terwijl eene, den 15den October onder luitenant Prinsen tot boven Soengei Booloe, langs een tot nog toe onbekend pad, uitgezonden patrouille, verscheidene goed gevulde padieschuren, en te Dapat-toca een paar verlaten versterkingen van den vijand vernielde.

Amandit. Na den laatsten verraderlijken aanval van de bewoners van Soengei Koedong op eene onzer patrouilles werd dagelijks in die rigting en oostelijk gepatrouilleerd.

Daar er geruchten liepen, dat de opstandelingen zich te Goenong Madang ($2^3/_4$ uur marcherens noord-oostwaarts van Amawang) wilden versterken, rukte de 2de luitenant A. de Brauw den 3den September met 30 bajonetten langs de kampongs Krawang-Djawa en Ambaraij derwaarts. Aan den voet des heuvels Madang gekomen, vlugtte een vijandelijke voorpost naar den top, van waar een hevig geschreeuw de aanwezigheid eener bende muitelingen verried.

De in tirailleur verspreide voortroep beklom onmiddellijk in den looppas de steile, begroeide helling, doch stuitte op het plateau onverwachts op eene redoute, waaruit een hevig geweervuur onmiddellijk 4 man buiten gevecht stelde. Zonder weifelen bestormde nu de luitenant A. de Brauw met zijne manschappen de benting, met het gunstige gevolg, dat de vijand door deze onverschrokken handeling in aller ijl over de palissaden vlugtte en de sterkte in onze handen viel.

Over geen genoegzaam aantal manschappen kunnende beschikken om

deze, uit eene dubbele rij, 3 el hooge, palissaden bestaande versterking, waarvan de achterface echter nog onvoltooid was, te kunnen slechten, keerde de luitenant A. de Brauw naar Amawang terug en rukte hij den volgenden morgen (4 September), op last van den militairen kommandant aldaar, kapitein J. Koch, met 32 bajonetten, 1 mortier en 21 kettinggangers op nieuw naar Goenong Madang, om die versterking te vernielen. Deze was echter gedurende den nacht op nieuw bezet en geheel voltooid, zoodat de onzen weder met een hevig geweervuur werden ontvangen. Onze manschappen, op 150 pas van de versterking en tirailleur opgesteld, openden nu hun vuur, en na eenige echter weinig uitwerking doende worpen uit de mortier, werd tot twee maal toe vergeefs gestormd, waarbij de luitenant A. de Brauw moedig voorging, doch met 9 der zijnen (meestal Europeanen) gewond werd. Onze troepen werden daarop op 50 pas van de benting bedekt opgesteld en schoten alles neder wat zich boven de palissaden vertoonde, terwijl middelerwijl om versterking naar Amawang werd gezonden.

Des avonds ten $5^1/_2$ ure kwam de luitenant Smagge echter met slechts 12 man versterking opdagen, dewijl men te Amawang zelf voor eenen aanval vreesde en dien post alzoo niet meer konde ontblooten, zoodat men nu wel tot den terugtogt op Amawang moest besluiten.

Onmiddellijk nadat de kommandant der troepen in de Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo hiervan kennis bekwam, zond hij per gouvernements-stoomvaartuig *Bennett* de 1ste luitenant K. W. H. de Coenens met 75 man (waarvan de helft Europeanen) van het 13de bataillon tot versterking naar Amawang, waar deze den 11den September aankwamen, terwijl aldaar den vorigen dag reeds de luitenant D. M. Ferwerda met een adjudant-onderofficier, dienstdoenden officier, en 50 man, door den militairen kommandant, in het Amonthaijsche op eigen gezag afgezonden, waren aangekomen, zoodat de kapitein J. Koch den 13den met eene kolonne van 120 bajonetten, een 3ponder en een mortier naar Goenong Madang konde uitrukken en nog 100 man te Amawang achterlaten, om eenen verwachten aanval op die sterkte te kunnen afweren.

Langs eenen anderen dan den door den luitenant A. de Brauw gevolgden weg kwam men ten $10^1/_2$ ure voor de oosterface der redoute; de mortier, benevens het kanon van 3pond werden hier in batterij gesteld, doch openden hun vuur met weinig gevolg, nu de kogels van den laatsgenoemden vuurmond ed palissaden niet konden vernielen.

Eene omtrekkende beweging door den luitenant K. W. H. de Coevens met 30 man regts naar de noorder- en door den luitenant D. M. Ferwerda met 25 man links naar de zuiderface der redoute bleef eveneens zonder gevolg.

Beide deze detachementen vereenigden zich nu aan die zijde der redoute, waarop ons artillerie-vuur niet gerigt was, en werden derhalve, nu bovendien ook alle pogingen om bres te schieten door het breken van het kanon-affuit moesten worden gestaakt, met de hoofdwacht onverrigter zake naar Amawang teruggetrokken.

De majoor C. A. Schuak, alsnu met het bevel der kolonne tegen Goenong Madang belast, vertrok met den kapitein W. B. Graas, den luitenant C. H. G. Hamming en 50 bajonetten van het 9de bataillon, zoomede den kapitein der artillerie E. K. Brands met een houwitser van Bandjermasin naar Amawang, met last om, indien hij de versterking niet met behulp van stormladders zoude kunnen vermeesteren, te trachten door middel van stormzakken eenige palissaden te doen springen, dan wel den vijand door insluiting tot de overgaaf te dwingen. Vóór de aankomst van dezen hoofdofficier te Amawang was echter de kapitein, om het geleden échec te herstellen, in den morgen van den 18den September, na nog 45 man en een houwitser uit het Amonthaijsche ter versterking te hebben verkregen, met 195 bajonetten, 1 houwitser, 1 kanon van 3 pd. en een mortier nogmaals naar Goenong Madang opgerukt. Op 400 pas van die redoute werden de drie vuurmonden in batterij gesteld, en de luitenant T. M. Verspijck met 50 bajonetten regts af ter omtrekking gezonden, om bij het ontstaan van eene bres terstond tot de bestorming over te gaan, terwijl de kapitein H. C. L. Weytingh met den luitenant D. M. Ferwerda en 40 bajonetten tot hetzelfde doel links afgingen.

Ten $10^3/_4$ ure werden door de vóor de versterking gebleven hoofdtroep de schoten van de beide omtrekkende detachementen gehoord; doch ten $11^1/_2$ ure kreeg de kapitein J. Koch van dezen tijding, dat zoo lang er geen bres gemaakt was, en dit wilde met het mede gebragte ligte geschut almede niet gelukken, aan eene bestorming niet te denken viel, en dat ook ons geweervuur tegen den goedgedekten vijand niets vermogt.

Eenige oogenblikken later werd het berigt gebragt, dat de luitenant T. M. Verspijck, die tot op 30 pas van de redoute was doorgedrongen, door twee schoten zwaar gewond was, en ook een Europeaan en een inlander van zijn detachement buiten gevecht waren gesteld. Beide de omgetrokken detachementen werden nu teruggeroepen, en de luitenant K. W. H. de Coenens met den houwitser en het kanon van 3 pd. tot op 280 pas van de vijandelijke versterking vooruit gezonden, om van daar nog eene poging tot bres schieten te bewerkstelligen.

Gedurende dit vuur sneuvelde de kapitein J. Koch, die de stukken gevolgd was, door een kogel in de borst getroffen, terwijl op hetzelfde oogenblik de korporaal der artillerie aan het been werd gewond.

Het vuur dezer stukken zonder eenige merkbare uitwerking blijvende en de munitie alzoo grootendeels verbruikt zijnde, werd door den kapitein H. C. L. Weytingh, die alsnu het bevel op zich had genomen, alweder de terugtogt naar Amawang aangenomen, waar de kolonne tegen den avond aankwam.

Den 20sten September kwam de majoor C. A. Schuak, met de boven opgegeven versterking te Amawang, en rukte, wijl gebrek aan koelies zijnen dadelijken opmarsch derwaarts vertraagde, den 22sten met 194 bajonetten, 1 kanon van 3 pond, een houwitser en 1 coehoornmortier, almede naar Goenong Madang op. Na eene schermutseling aan den voet van den berg, waarbij een Europeesch fuselier sneuvelde, en een inlandsch fuselier verwond werd, betrok men op 400 pas der versterking een bivouac, en besteedde het overige van dien dag tot het doen van patrouilles en verkenningen, het vullen van zandzakken, maken van fascines en schanskorven en het nemen van de noodige veiligheidsmaatregelen.

De kapitein W. B. Graas met den luitenant C. J. G. Hamming en 50 man nam hierbij positie aan de oostzijde der versterking.

Om 8 ure 's avonds begon men met op 250 pas van de versterking eene batterij van fascines en zandzakken op te werpen, waarin het medegevoerde kanon en de houwitser werden opgesteld, terwijl de mortier, welke op dien korten afstand niet wel te gebruiken was, in het bivouac bleef.

Des nachts belette kapitein W. B. Graas een vijandelijk convooi de vijandelijke bezetting van vivres te voorzien en, werden den 23sten 's morgens 2 pelotons, ieder van 40 bajonetten, oost- en westwaarts, onder bevel van den kapitein H. C. L. Weytingh en den 1sten luitenant Beijens afgezonden, met last, zich met den kapitein Graas in verbinding te stellen en zoo mogelijk de benting van alle zijden in te sluiten.

Het vuur der batterij had inmiddels tegen de vierdubbele en sterke palissadering weinig uitwerking, zoodat de majoor C. A. Schuak, het vruchtelooze der poging om bres te schieten en dien ten gevolge ook van eene bestorming inziende, besloot tot eene digtere insluiting zijne toevlugt te nemen, waarbij echter de kapitein W. B. Graas, nagenoeg op dezelfde plaats als vroeger de luitenant Verspijck, een geweerschot in den bovenarm ontving, de luitenant C. J. G. Hamming sneuvelde en 3 inlandsche fuseliers buiten gevecht werden gesteld.

Ten 11 ure in den avond van den 23sten September werd uit de benting een hevig lilla- en geweervuur op de detachementen Weytingh en de Coenens gelost, en des nachts om 3 ure de troepen van laatstgenoemden officier geallarmeerd, door dat een 50tal uit de versterking getrokken muitelingen eenige soldaten ontdekten, die slechts 20 pas daarvan verwijderd eene gedekte stelling vóor ons geschut opwierpen. Nadat deze vijanden in hunne versterking waren teruggetrokken, openden zij tot $4^1/_2$ ure in den morgen hun vuur op de onzen; daarna werd alles stil en ontdekte de sergeant Eggermont, die met eenige Europesche fuseliers de benting bekropen had, dat deze ten 5 ure geheel ontruimd was. Slechts één lijk werd daarin gevonden, doch onderscheidene bloedsporen getuigden, dat enkelen granaten uitwerking hadden gehad.

Deze daarna geheel vernielde benting vormde eene vierkante redoute van 21 pas zijde en zamengesteld uit 4 rijen palissaden, waarvan de buitenste op één el afstand van de volgende rij geplaatst, terwijl de tusschenruimte met grond aangevuld was; dezelve was geblindeerd met drie lagen zware boomstammen, en had tot ingang maar ééne opening, waardoor men slechts kruipende kon komen.

De patrouillles, die daarna nog van tijd tot tijd uit Amawang den omtrek doorkruisen, vinden alle kampongs weder bewoond en rustig, en blijkt het meer en meer, dat de opstandelingen zich naar het noorden langs de Balangan-rivier in hunne versterkte positie te Batoe Mandi, hebben teruggetrokken.

Amoenthaij. Na het ontzet van Tabalong door de kolonne Eichelberg, marcheerde de luitenant K. T. A. van Emde met den luitenant T. M. Verspijck en 100 bajonetten naar Bingkau kattan, alwaar de kolonne van den majoor C. F. Koch zich toen ophield, ten einde zich met dezr in verbinding te stellen, waarna hij met zijne kolonne den 4den September te Talong terugkeerde, en hoewel geene ontmoeting met den vijand gehad hebbende, toch allen lof verdient over de wijze, waarop hij door een geheel onbekend terrein en door de zwaarste hindernissen zich eenen weg gebaand heeft.

Den 5den en 12den September daaropvolgende keerde de kolonne van Emde bij gedeelten naar Amonthaij terug en bleef de kapitein K. S. B. Eichelberg het militaire kommando te Tabalong voeren.

In het Amonthaijsche werden door verscheidene hadji's intusschen geene middelen gespaard om onze posten door verraad af te loopen, en in het begin van September werd een komplot gevormd, dat zich op zekeren Vrijdagavond in de nabijheid de versterking te Amonthaij gelegen missigit vereenigde, om na de godsdienstoefening onzen post binnen te sluipen en de geheele bezetting te vermoorden.

De vrees der aanvoerders verijdelde echter de uitvoering daarvan, en gelukte het den kapitein H. W. van Oijen reeds den 14den September de hoofdaanleggers van hetzelve, de Panghoeloes Doelatih en Djalaloedin te doen arresteren en van deze al spoedig de namen der overige deelhebbers (meest allen hadji's), die meerendeels nabij Amonthaij te Songie Malang wonen, te vernemen. In den morgen van den 15den September rukte daarop eene patrouille van 60 bajonetten, onder de luitenants K. F. A. van Emde, jhr. J. H. C. van der Wijck en T. M. Verspijck (den 18den daaropvolgende bij Goenong Madang zwaar gewond, zie boven), naar die plaats om zich van de gegrondheid van dit berigt te overtuigen, en eenen zich aldaar bevindenden hadji Abdullah, die volgens geruchten in een der tegen ons geleverde gevechten een kogelschot zoude hebben bekomen, naar Amonthaij over te voeren.

Na de woning van dezen hadji aan de eene zijde door den luitenant van der Wijck, en aan de andere door den luitenant Verspijck met hunne manschappen te hebben doen omsingelen, trad de luitenant van Emde met 15 man het huis in en vond aldaar den voornoemden hadji met nog 19 andere gewapende personen, maakte dezen met den last van den adsistent-resident, kapitein H. W. van Oijen bekend, en liet den hadji door eenige kettinggangers in een tandoe naar buiten dragen.

In de voorgallerij komende, sprak de hadji eenige onverstaanbare woorden tot de andere hem omringende personen, die onmiddellijk op den luitenant K. F. A. van Emde aanvielen.

Een gevecht op leven en dood volgde hierop, en toen het den luitenant T. M. Verspijck, die onmiddellijk met eenige manschappen toeschoot, gelukte den luitenant van Emde te bevrijden, was deze reeds door twee klewanghouwen, twee kogelschoten en vijf krissteken doodelijk getroffen.

Na nog eene korte, doch hevige worsteling, getuigden 20 lijken dat het verraad door onze soldaten gewroken was; niet één der muitelingen was het ontkomen.

Een inlandsch hoornblazer sneuvelde hierbij, terwijl ook de luitenant T. M. Verspijck met nog 8 mindere militairen en kettinggangers min of meer verwond waren.

Terwijl de patrouille zich tot vertrekken gereed maakte, vielen 4 vrouwen, die door een inlandsch fuselier in eene zijkamer bewaakt werden, eensklaps met krissen gewapend op dezen aan en bragten hem op eene afschuwelijke wijs om het leven; op het zien hiervan was de woede onzer soldaten niet meer te bedwingen en werden ook deze vrouwen nedergeschoten.

Den 20sten September overleed te Amoenthaij de luitenant K. F. A. van Emde aan zijne op den 15den te voren bekomen talrijke wonden.

De tijdingen van het geleden échec te Goenong Madang noopten den militairen kommandant van het Amoenthaijsche daarnaar zooveel mogelijk versterking naar Amawang te dirigeren en in Amoenthaij en Alleij de bezettingen onzer posten tot het hoogst noodzakelijkste te verminderen.

De vijand hiervan door zijne spionnen al spoedig onderrigt, maakte

van onze tijdelijke zwakte ook onmiddellijk gebruik, om zich op enkele punten te verzamelen, de goedgezinde bevolking te plunderen en zich te Batoe Manke (gelegen op den landweg tusschen Lampehong en Barabei-ie) eene sterkte te bouwen, waar zich volgens berigten een 500-tal muitelingen verzamelde. Den 22sten September vielen deze in de ons toegedane kampong Mendingin, waarvan de bevolking eerst wederstand bood, een 5tal muitelingen doodde en acht anderen verwondde, doch, door de overmagt overmand, ten laatste in de bosschen vlugtte. Het getrouwe kamponghoofd werd daarbij gewond en gevangen genomen, en zijne zonen, waarvan er twee mede zwaar gewond waren, verkregen en verzochten bescherming in onze versterking te Barabei-ie. Dit weêrstand-bieden der kampongliedeu mag wel als een gunstig verschijnsel worden aangemerkt, en bewijst derhalve afdoende, dat ook zij den opstand moede worden.

Op den 2den October kreeg de majoor G. M. Verspijck te Bandjermasin de tijdingen uit het Amoenthaijsche, loopende tot 28 September, volgens welke zich tusschen Amoenthaij en Kloewa een zeshonderdtal muitelingen onder Antasari zouden bevinden, die de bezetting van laatstgenoemde plaats afgesneden hielden; dat er vier vijandelijke sterkten langs de Balangan-rivier waren opgeworpen en de vijand alles in het werk stelde, om Batoe Mandi onneembaar te maken.

De majoor C. A. Schuak had inmiddels na den val van Goenong Madang den luitenant K. W. H. de Coenens met een houwitser en een gedeelte zijner troepen naar Barabei-ie gedirigeerd, en was met het overige gedeelte naar Amoenthaij getrokken, van waar hij, na de noodige inligtingen ingewonnen te hebben, met den kapitein der artillerie E. K. Brands naar Bandjermasin terugkeerde, om over de verdere operatien met den kommandant der troepen in de Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo nader in overleg te treden; deze laatste begaf zich echter daarop zelf, na het militair kommandement ter hoofdplaatse op den majoor C. A. Schuak te hebben overgedragen, op den 4den October naar Amoenthaij, om tijdelijk de leiding der operatien in die streken op zich te nemen.

Inmiddels werd van uit onze versterking te Amoenthaij op den 29sten September onder den kapitein H. W. van Oijen een verkenningstogt naar Lampehong gemaakt, waarbij men geen vijanden ontmoette, en rukte den daarop volgenden dag de 1ste luitenant J. L. K. Beijens met 80 bajonetten en een mortier tot ontzet van onzen regent, Radin Adhipati te Kloewa, uit. Daar aankomende vernam men, dat de aanval der muitelingen reeds met een verlies van 15 dooden, die zij achterlieten, was afgeslagen, waarop de 1ste luitenant Beijens den 1sten October naar Benoea Lawas marcheerde, waar men eene groote versterking vond, die op nadering onzer kolonne door den vijand was verlaten. De geheele vernieling van deze versterking moest echter tot den volgenden dag worden uitgesteld, en werd door eene patrouille met de noodige koelies van uit Kloewa, waar de kolonne intusschen was teruggekeerd, bewerkstelligd. Hierbij maakte men nog eenige muitelingen gevangen, die, onbekend met de vlugt der bezetting, vivers in de benting wilden brengen.

Na den 4den October de omstreken van Kloewa nog doorzocht te hebben, keerde deze kolonne op den 5den October weder naar Amoenthaij terug.

De majoor G. M. Verspijck was hier in den nacht van den 5den October aangekomen, en nam den volgenden dag reeds de hierna vermelde dispositien. Eene kolonne onder den kapitein K. W. van Oijen, sterk 160 man met 1 houwitser en mortier, zoude op den 7den October langs de Balangan-rivier oprukken, aldaar den vijand verdrijven en zijne versterkingen nemen tot Moeara Pitap, alwaar volgens berigten de terugtogtsweg van de vijandelijke bezetting van Batoe Mandi uitkwam. Van hieruit moest de kolonne van Oijen deze versterking in den rug aantasten, terwijl gelijktijdig eene kolonne van 130 man en een houwitser onder den kapitein B. H. Rhode, van uit Barabei-ie den aanval in het front zoude bewerkstelligen.

De kolonne van Oijen vertrok daarop den 7den October en werd op dien dag onophoudelijk door flankvuren verontrust, waardoor echter alleen het districtshoofd van Balangan verwond werd.

Den volgenden dag werden te Soengei Doewa twee versterkingen stormender-hand genomen, waarbij de kolonne twee gesneuvelden en vier gewonden bekwam. Omstreeks 12 ure stiet men op eene uitmuntend gelegen versterking van 150 pas lengte en 60 breedte, aan de achterzijde tegen een soengei aangeleund.

Terwijl de kapitein K. van der Heyden links omtrok en een detachement de soengie overging, om den vijand in den rug te vallen, bestormde de kapitein van Oijen de sterkte in het front. De vijand, die over de soengei vlugtte en daardoor het bovenbedoelde detachement onder den adjudant-onderofficier, dienstdoenden officier van Puffelen, opgevangen werd, wendde zich daarop regts en kwam zoo onder het vuur van het detachement van den kapitein van der Heyden en bekwam daarbij 15 dooden. Ook nader bleek het, dat het granaatvuur in de benting goede uitwerking gehad had, getuige een daar gevonden lijk en talrijke bloedsporen.

Den volgenden dag kon de kolonne door den zwaar verhakten weg en het vijandelijk vuur niet verder dan kampong Laijang komen, waar eene versterking na eenige goede granaatworpen stormender hand werd genomen en de luitenant J. H. Hojel met nog 5 man door randjoes werden verwond.

Den 10den October bereikte men onder een aanhoudend vuur van den vijand, dat ons echter slechts 2 gewonden kostte, waaronder echter de gids doodelijk, de verlaten kampong Pringien, van waar de kapitein K. van der Heyden nog denzelfden dag met 75 man en de mortier naar Moeara Pitap doormarcheerde. Ook vond men daar alles verlaten en alzoo geen gids voor den togt naar Batoe Mandi. De kapitein H. W. van Oijen vereenigde daarna zijne kolonne weder te Pringien en besloot, daar hij geene inlichtingen omtrent den weg van Moeara Pitap naar Batoe Mandi konde erlangen, naar Lampehong terug te keeren, en van daaruit over Mentimin, Batoe Mandi aan te vallen.

De majoor G. M. Verspijck hiermede in wetenschap gesteld, gelastte daarop den kapitein B. H. Rhode te zorgen met zijne kolonne den 13den voor Batoe Mandi te zijn, ten einde aldaar gelijktijdig met de kolonne van Oijen aan te vallen.

Deze laatste kwam den 11den te Lampehong, doch kon, daar de geheele weg door eene zware, 150 pas breede versperring onbruikbaar was gemaakt, en men zich dus een nieuwen weg door het bosch moest kappen, den 12den de kampong Mentimin niet bereiken.

Na bijna boven menschelijke inspanning en de grootste vermoeijenissen en ontberingen, gelukte het echter den 13den tot aan Batoe Mandi door te dringen, waar de kolonne, ten $3^1/_2$ ure aankomende, de benting, die een paar uur te voren door de kolonne Rhode bestormd was, reeds door onze troepen bezet vond.

Na den val van Batoe Mandi, waarvan nog geene omstandige berigten zijn ontvangen, keerde de majoor G. M. Verspijck naar Bandjermasin terug, alwaar hij den 16den October aankwam, en alles rustig vond, hoewel er geruchten van eenen aanval op die plaats door pangerang Moeda geloopen hadden.

Kapoeas en Kahaijan. In deze streken blijft steeds de meeste rust heerschen; de bevolking vestigt zich meer en meer in de nabijheid onzer versterkingen en onttrekt zich aan den invloed der oproerstokers; nu en dan werden hier arrestatien gedaan van personen, welke tot de mijn van Kalangan hebben behoord.

Barito. Ook de Barito-rivier schijnt geheel door de muitelingen verlaten te zijn, en door geene rooverijen meer onveilig gemaakt te worden.

Sampit. Hier heerscht steeds de beste rust en is niets meldenswaardigs voorgevallen.

Koeteij. De verhouding van dit rijk tot het Gouvernement blijft steeds goed en de Sultan maakt eene gunstige uitzondering op de meeste vorsten der overige rijkjes van de oostkust, die allen, hoewel niet openlijk, den vijand min of meer door het invoeren van wapens en munitien ondersteunen, of althans dien invoer door hunne onderdanen niet weten te beletten.

Den 10den October kwam te Bandjermasin aan Zr. Ms. schoener *Rembang*, welk vaartuig alsnu spoedig naar Koeteij zal vertrekken ter bescherming der aldaar te ontginnen steenkolenmijnen.

Op den 2den October zou ter hoofdplaats Bandjermasin de executie plaats vinden van de door den krijgsraad te velde veroordeelde muitelingen, schuldig aan den aanval op Schans van Thuyll en Bandjermasin, op den 26sten Augustus jl. Drie pembekels zullen gehangen, terwijl 27, na de straf van 40 rietslagen te hebben ondergaan, tot dwangarbeid veroordeeld naar Batavia zullen opgezonden worden.

Bij het vertrek van het stoomvaartuig *Java* blijkt dus, dat, dank zij weder de voortdurende ijver en inspanning en het moedige gedrag onzer troepen, de zaken in de zuid- en ooster afdeeling van Borneo eene zoo gunstige wending hebben genomen, als men maar eenigzins konde hopen.

Celebes. Gouvernements-landen. — Aan onderscheiden hoofden en inlanders zijn geschenken uitgereikt, ter belooning van bewezen diensten bij de jongste expeditien naar Boni.

Afdeeling Noorderdistricten — De hoofden der berg-regentschappen hebben zich bereid verklaard, door elk huisgezin 50 koffijboomen per jaar doen aanplanten en van de vruchten dier boomen het één derde als belasting aan het Gouvernement te leveren.

Ambo Laoeré, neef van den voormaligen leenvorst van Tanette Lapatauw, die sinds twee en twintig jaren in de Noorderdistricten gevestigd was en bij het uitbreken van den jongsten oorlog tegen Boni 's Gouvernements gebied heimelijk verliet, is te Macassar vergiffenis komen vragen. Bij wijze van proef is hij weder onder toezigt in de Noorderdistricten, bepaaldelijk in het regentschap Talatjoo, met der woon toegelaten.

Afdeeling Sindjai. Onder toezigt van den adsistent-resident ter beschikking Bakkers is deze afdeeling opgenomen en in kaart gebragt. Met groote moeite was het hem gelukt eene volkstelling aldaar te bewerkstelligen. Het cijfer der bevolking van dit kortelings ingelijfde gewest bedroeg ongeveer 60,000 zielen.

In al de districten was de verkiezing van regenten zonder stoornis afgeloopen.

Leenroerige landen. Boni. — Aroe Oedjoeng is tot rijksbestierder verheven. Aan den doeloeng van Lamoeroe is vergunning verleend om te Macassar vergiffenis te komen vragen, onder voorwaarde, dat de twee zich nog in Lamoeroe bevindende Javaansche soldaten (deserteurs) gelijktijdig of vooraf worden uitgeleverd.

Tanette. — De leenvorstin keerde den 16den September van Macassar naar haar rijk terug. Er zal eene commissie ingesteld worden tot regeling der grensscheiding tusschen dit rijk en Barroe. Aan den vroegeren echtgenoot der leenvorstin Datoe Bakka is op zijn verzoek onder zekere voorwaarden vergiffenis geschonken. Deze persoon is vervolgens den 25sten September per kruisboot van Macassar naar Sopping teruggekeerd.

Bondgenootschappelijke landen. Goa. — Op uitnoodiging van den vorst heeft de gouverneur van Celebes den 10den September deel genomen aan eene ter zijner eere gehouden jagt. Een aantal officieren, ambtenaren en particulieren, benevens eene menigte prinsen waren hierbij tegenwoordig.

Sanraboni. — Door de vorstin zijn de aan den gewezen vorst J. Pataoe, thans te Sidenring woonachtig, toebehoorende goederen aan dezen teruggegeven.

Toratea — Alhier is een opstand van wederspannige prinsen uitgebroken tegen den vorst van Laijkan, ten gevolge waarvan in een gevecht vijftig man zijn gedood en eenige kampongs verbrand. Door den gezaghebber der zuiderdistricten is echter deze zaak in der minne geschikt.

Sopping. — De vorst maakte toebereidselen voor eene reize naar Macassar. La Oerong Datoe Lampoela, vroeger pretendent naar de vorstelijke waardigheid in Sopping, thans kiesheer in dat rijk, wenschte mede te Macassar een bezoek te komen brengen. Ook Ambona Salenke, die zich vroeger steeds als een vijand van het Gouvernement deed kennen, had daartoe vergunning verzocht.

Adja Tamparang. Sawito. — Zr. Ms. stoomschip *Reinier Claeszen* heeft op deszelfs reize om de noord van Celebes de voornaamste strand-kampongs bezocht en is overal behoorlijk ontvangen.

Toli Toli. — Door de hoofden is uit eigen beweging eene zeer goede loods opgerigt om te dienen tot steenkolendepôt. — Mede zijn drie aan zeeroovers ontsnapte personen uitgeleverd.

Sumbawa. — Bij den Sultan van Bima is aangedrongen op de vervanging van den Bimaneeschen radja van Reo, op het eiland Floris, die zich aan herhaalde nalatigheid in het beschermen der handelaren aldaar heeft schuldig gemaakt.

Amboina (September). Uitgezonderd de ongeregeldheden op het eiland Ceram, heerschten alom rust en tevredenheid. De gouverneur had zich den 15den naar Ternate begeven, vergezeld van den adsistent-resident P. van der Crab, en keerde den 29sten ter hoofdplaats Amboina terug. Op de terugreis werd Boeroe bezocht.

Ternate (Augustus en September). — Den 18den Augustus begaf de resident zich naar Tidore, ter regeling van eenige aangelegenheden, en keerde den 20sten naar de hoofdplaats terug.

Batavia, 6 November. *Adsistent-Residentie Benkoelen.* (October). — Bij gelegenheid, dat de adsistent-resident zich naar de vindplaats der steenkolen te Boekit Soenoer, in gezelschap van de commissie voor de ontginning dier mijn, begaf, ten einde op te nemen langs welken weg de afvoer der kolen het best zou kunnen geschieden, maakte hij tevens eene inspectie-reis van Penanding over Doerian Koebang, Napal, Djemas en Kota Nioer naar Soeban.

De wegen waren over het algemeen vrij goed. Onderscheidene ladangs waren beplant, terwijl er ruime gelegenheid bestond tot het aanleggen van sawahs met levend water. De bevolking toonde echter weinig genegenheid voor deze wijze van bebouwing: slechts langzamenhand zal zij daartoe kunnen worden overgehaald, door overreding en door haar te wijzen op het voordeel, dat andere afdeelingen door die wijze van aanplant erlangen.

De pepertuinen beloofden niet veel. De doessons hadden een armoedig aanzien,

Gouvernement van Celebes en onderhoorigheden. — Het pachtcijfer der op den 15den October te Macassar gehouden verpachtingen voor het volgende jaar bedroeg f 259,950 of f 61,911 meer dan in het vorige.

Deze belangrijke verhooging van 's lands inkomsten mag geredelijk als een bewijs van toenemend vertier en welvaart worden aangemerkt.

In al de door Zr. Ms. stoomschip *Reinier Claeszen* onlangs bezochte landen, als Mandhar, Kajeli, Palos, Toli-Toli en Sawito is tijdens het aanwezen van dat stoomschip meer dan voorheen eerbied en ontzag jegens het Gouvernement betoond, hetgeen gewis moet worden toegeschreven aan den indruk, door de zege onzer wapenen ook in deze afgelegen oorden te weeg gebragt.

Residentie Timor. — Een achttal Rottinezen van het rijk van Della en gevestigd te Prittij, heeft in het Takaipsche (Groot Sonnebait) groote ongeregeldheden gepleegd. Zeven hunner maakten zich schuldig aan plondering en roof, terwijl de achtste de moeder van den otapaha van Tatuike doodschoot, terwijl zij met hare familie voor de deur zat. De laatstgenoemde misdadiger nam de vlugt naar Koepang, doch werd dadelijk opgevat. De zeven anderen zijn door den fettor van Takaip uitgeleverd, met te-kennen-gave, dat hij over die handelingen geene wraak zoude nemen, omdat zij 's Gouvernements onderdanen zijn. De schuldigen zullen ten strengste gestraft worden, om de Timorsche bevolking te doen zien, dat haar door het bestuur voldoening gegeven wordt.

Dergelijke gevallen zouden vroeger zeer zeker groote gevolgen na zich gesleept hebben. Men mag de thans betoonde kalmte der hoofden van Takaip gerustelijk toeschrijven aan de voorkomenheid, waarmede zij, gedurende hun verblijf te Koepang zijn behandeld geworden.

Zulks is ook het geval met al de hoofden uit de binnenlanden, die te Koepang zijn geweest; zij geven van alle gebeurtenissen kennis aan den resident en vragen hem steeds raad.

Nog nimmer heeft in de binnenlanden eene zoo langdurige, ongestoorde rust geheerscht als tegenwoordig. Alle vechterijen onderling, waarbij meest altijd onschuldigen werden omgebragt, hebben geheel opgehouden; terwijl vele geschillen, zonder elkander geweld aan te doen, worden bijgelegd.

Batavia, 9 November. *Palembang.* — Gedurende de laatste helft der maand October is in deze residentie weinig belangrijks voorgevallen.

In de Kikim heeft eene ontmoeting plaats gehad tusschen eenige lieden van depati Matjan en zes Passoemahers, waarbij één der laatsten het leven verloor. Bij het vervolgen dezer personen, die daarop hun heil in de vlugt zochten, ontdekte men nabij de soengei Limpoe eene koeboean van Passoemahers, uit vijf huizen bestaande, waarop het divisiehoofd van de Kikim ter vernieling dier koeboean met twintig pradjoerits derwaarts is gezonden.

Uit de Lematang Oeloe is het berigt ontvangen, dat het divisiehoofd aldaar met negen en dertig pradjoerits eene excursie heeft gemaakt naar de marga Goemai Talang, bij welke gelegenheid eenige koeboeans, aan kwaadwilligen toebehoorende, vernield zijn geworden, waaronder ook die van den muiteling Segara, broeder van den beruchten depati Matjan.

De pradjoerits ondervonden weinig tegenstand en werden slechts nu en dan, doch zonder eenige uitwerking, beschoten.

Ten aanzien van Pirahoen wordt alleen vermeld, dat hij zonder eenigen aanhang en zelfs verlaten van den muiteling radja Inten in de boven Goemai Talang zoude rondzwerven, zich iederen dag eene nieuwe schuilplaats kiezende.

Depati Matjan zoude zich aan de grens van de Goemai en de Passoemah ophouden en volgens geruchten hebben te kennen gegeven, dat hij zich gaarne zoude onderwerpen, wanneer hem mogt worden toegestaan, zich in de Lematang Ilir te vestigen. In het tegenovergestelde geval zoude hij trachten in de Passoemah toegelaten te worden of het Kauersche te bereiken.

Omtrent Djambi is niets bijzonders vernomen.

Siak. — Zr. Ms. stoomschip *Merapi* is den 16den October jl. van een togt naar Siak te Riouw aangekomen.

De berigten zoowel nopens den toestand van rust binnen Siak, als ten aanzien van den gezondheidstoestand, waarin de bezetting te Bangkalis en ter hoofdplaats verkeerden, zijn allezins gunstig. De werkzaamheden aan de nieuw daar te stellen versterking waren onder andere door zware regens eenigzins vertraagd.

Op den 10den October werden aan boord van de *Merapi* onder een gepast ceremonieel aan eene commissie van door den Sultan tot dat einde met de gebruikelijke staatsie afgezonden rijksgrooten eenige geschenken namens het Gouvernement overhandigd, welke plegtigheid een allezins gunstigen indruk heeft gemaakt. De Sultan betuigde schriftelijk zijne erkentelijkheid voor deze onderscheiding.

Onder dagteekening van den 14den November 1860 hebben wij de navolgende opgaven ontvangen van de bewegingen der schepen, uitmakende het Nederlandsche eskader in Oost-Indie.

Zr. Ms. fregat *Palembang*, kapitein ter zee J. J. Wolterbeek, dienstdoend wachtschip ter reede Batavia.

Zr. Ms. korvet *Juno*, kapitein ter zee J. J. van der Moore, dienstdoend wachtschip ter reede van Soerabaija.

Zr. Ms. korvet *Pallas*, kapitein-luitenant ter zee C. L. J. d'Hamecourt, wordt aan het marine-etablissement te Onrust voor de dienst gereed gemaakt.

Zr. Ms. brik *de Haai*, luitenant ter zee 1ste klasse J. J. A. D. Phaff, tijdelijk kommandant, gestationeerd te Muntok, ter bekruising der Oostkust van Sumatra.

Zr. Ms. brik *de Cachelot*, kapitein-luitenant ter zee J. van Gogh, in commissie naar de Japansche wateren sedert den 15den September jl.

Zr. Ms. opnemingsvaartuig *Pylades*, luitenant ter zee der 1ste klasse A. W. Keuchenius, in reparatie te Onrust, wordt voor de dienst gereed gemaakt.

Zr. Ms. schoonerbrik *Rembang*, luitenant ter zee 1ste klasse F. J. Abresch, heeft den 29sten September het station en de wateren van Celebes verlaten en is naar Bandjermasin vertrokken, om een deel uit te maken der zeemagt bij de expeditie in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, voornamelijk ter bekruising der Kotei rivier.

Zr. Ms. schoonerbrik *Macassar*, luitenant ter zee 1ste klasse P. W. Stort, in station ter Westkust van Sumatra, is gedurende de afwezigheid van Zr. Ms. schroefkorvet *Prinses Amelia*, gedurende de maand October ter reede Padang aanwezig gebleven en zal eerlang weder een togt om den Noord doen.

Zr. Ms. roeikanonneerboot n°. 14, luitenant ter zee 2de klasse L. F. Tuckermann, dienstdoend wachtschip ter reede Samarang.

Zr. Ms. schroefkorvet *Medusa*, kapitein-luitenant ter zee J. Vos, wordt te Soerabaija voor de terugreis naar Nederland gereed gemaakt.

Zr. Ms. schroefkorvet *Prinses Amelia*, kapitein-luitenant ter zee A. J. Kroef, gestationeerd ter Westkust van Sumatra, heeft van 7 tot 22 October een kruistogt langs de kust om het eiland Nias gedaan.

Zr. Ms. schroefkorvet *Vice-Admiraal Koopman*, kapitein-luitenant ter zee C. V. Zwaanshals, is den 22sten September van Soerabaija ter reede van Amboina gekomen, met bestemming voor het station in de Molluksche wateren; heeft twee dagen later troepen naar Ceram overgebragt en de landing daarvan gedekt; is vervolgens weder naar Amboina teruggekeerd en met den gouverneur der Molukken nogmaals heen en terug naar Ceram gestoomd.

Zr. Ms. schroefstoomschip *Citadel van Antwerpen*, kapitein-luitenant ter zee G. P. J. Mossel, gestationeerd in de wateren van Celebes; volgens de laatste berigten ter reede van Macassar.

Zr. Ms. schroefstoomschip *Groningen*, kapitein-luitenant ter zee J. van der Meersch, volgens de laatste rapporten heeft deze bodem den 29sten Julij Jokahanna verlaten, Hacodate en Yodo bezocht en den 17den Augustus weder op eerstgenoemde plaats teruggekeerd; vervolgens den 29sten Augustus door de binnenzee van Japan naar Nagasaki vertrokken en aldaar den 8sten September aangekomen.

Zr. Ms schroefstoomschip *het Loo*, kapitein-luitenant ter zee jhr. J. B. E. von Schmidt auf Altenstadt, gestationeerd in de wateren der Molukken, is bestemd voor het station te Ternate; doch zal eerst later die bestemming opvolgen, met het oog op de ongeregeldheden te Ceram onder de Alfoeren voorgevallen; heeft van 15 tot 29 September met den gouverneur der Molukken een togt heen en terug naar Ternate gedaan.

Zr. Ms. schroefstoomschip *Reinier Claeszen*, kapitein-luitenant ter zee jhr. J. E. W. F. van Raders, is den 1sten October ter reede van Macassar gekomen, na van af 25 Julij te voren een kruistogt langs de westkust van Celebes, om de Noord tot Tontoli te hebben gedaan, is vervolgens den 20sten October naar Soerabaija gestoomd en den 24sten daarenvolgende aldaar in reparatie genomen.

Zr. Ms. schroefschooner *Bali*, luitenant ter zee 1ste klasse J. A. van de Velde, behoort tot de zeemagt in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo. Volgens de laatste rapporten voor Bandjermasin gestationeerd.

Zr. Ms. schroefstoomschip *Soembing*, luitenant ter zee 1ste klasse J. C. Ondraat, behoort tot de zeemagt in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, is den 31sten Augustus te Bandjermasin teruggekeerd van den togt naar de Oostkust van Borneo. Wordt op Java terugverwacht.

Zr. Ms. stoomschip *Gedeh*, kapitein-luitenant ter zee A. F. Siedenburg, in reparatie te Soerabaija.

Zr. Ms. stoomschip *Ardjoeno*, kapitein ter zee J. A. K. van Hasselt, ondergaat te Soerabaija eenige herstellingen aan de machine.

Zr. Ms. stoomschip *Merapi*, kapitein-luitenant ter zee R. L. de Haes, gestationeerd in de wateren van Riouw en Linga, wordt eerlang aldaar vervangen door Zr. Ms. stoomschip *Samarang* en zal vervolgens bij de vlag opkomen, om voor de terugreis naar Nederland gereed gemaakt te worden.

Zr. Ms. stoomschip *Etna*, luitenant ter zee der 1ste klasse A. L. Palm, heeft zich in de maand September meer bepaald bezig gehouden met het bekruisen der vaarwaters tusschen Menado en Ternate, ten einde eventueel terugkeerende zeeroovers op te vangen. Zal naar Soerabaija opkomen tot het ondergaan van de noodige reparatien.

Zr. Ms. stoomschip *Phoenix*, luitenant ter zee 1ste klasse W. B. F. Escher, in station in de wateren van Celebes, heeft eenige kleine togten en commissien gedaan naar Bonthain, Saleijer en Sindjai.

Zr. Ms. stoomschip *Suriname*, luitenant ter zee 1ste klasse J. A. van der Muelen, behoort tot de zeemagt bij de expeditie in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, heeft afgewisseld de stations op de Barito-rivier bezet.

Zr. Ms. stoomschip *Samarang*, luitenant ter zee 1ste klasse J. L. Nierstrasz, zal eerlang van Muntok naar Riouw vertrekken, ter aflossing van het in die wateren gestationeerde stoomschip *Merapi*, is den 11den October op eerstgenoemde reede van de zending naar Djambi en Palembang teruggekeerd.

Zr. Ms. stoomschip *Celebes*, buiten dienst gesteld, is in reparatie te Soerabaija.

Zr. Ms. stoomschip *Madura*, luitenant ter zee 1ste klasse H. P. Klerck, is den 17den October van Pontianak ter reede van Batavia gekomen en den 7den November via Kotei naar Bandjermasin gestevend, van waar die bodem weder bij de vlag zal opkomen.

Zr. Ms. stoomschip *Admiraal van Kinsbergen*, luitenant ter zee 1ste klasse W. K. van Gennep, behoort bij de zeemagt in de Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, heeft afwisselend de stations op de Barito-rivier bezet.

In de avondzitting van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van gisteren heeft de Minister van Binnenlandsche Zaken de redenaars, die des ochtends gesproken hadden, beantwoord. Vooreerst behandelde hij de klagt die was geuit omtrent den weinigen tijd die voor de behandeling der begrooting ook nu weder voor deze Kamer overbleef. Die omstandigheid was door sommigen daaraan toegeschreven, dat de begrooting onder een tal andere werkzaamheden begraven zou geweest zijn. De indiening echter had zoo spoedig mogelijk plaats gehad, en naar hij vertrouwde had de Regering niets anders dan haren pligt gedaan, door tevens bij den aanvang der zitting wets-ontwerpen over groote aangelegenheden aan te bieden. Omtrent den vorm was verder het wenschelijke

betoogd dat afzonderlijke wets-ontwerpen ten opzigte van bijzondere onderwerpen voorgedragen wierden. Dienaangaande verduidelijkte hij wat hij desweges in de vergadering van gisteren op dien wensch had te kennen gegeven. Na de nadere toelichting der sprekers, die dit punt aangedrongen hadden, vernomen te hebben, aarzelde hij niet te kennen te geven, dat zoo hij de zaak nu wel gevat had, hij gaarne overwegen zou in hoe ver aan het geuit verlangen kon worden voldaan; eene bepaalde toezegging kon hij omtrent dit punt wel niet doen. De behartigenswaardige wenken, die waren gegeven, zou hij met den meesten ernst onderzoeken maar moest nu reeds daartegen waarschuwen, dat, wierd aan het denkbeeld uitvoering gegeven, alsdan de begrooting zelve een minder duidelijk overzigt van de algemeene behoeften voor het binnenlandsch bestuur bevatten zou; terwijl het ook niet op alle onderdeelen zou kunnen toegepast worden. Bepaalde men zich echter bij het voordragen van wets-ontwerpen voor werken van eenig aanbelang, die zich over verschillende jaren uitbreiden, dan zou hij nagaan in hoe ver dit voor verwezenlijking vatbaar was. Evenmin kon hij ook nu uitmaken of dit toe te passen zou zijn op de spoorwegzaak. Hieromtrent bestond een bepaald voorschrift in de wet; daaraan was voldaan doch op eene wijze die de tegenspraak van sommigen had uitgelokt. Deze zou hij niet wraken, want de voordragt was niet volledig en kon uit den aard der zaak niet aan alle eischen voldoen: doch de Regering was niet bij magte te geven wat door allen op verschillende wijze verlangd werd. Velen hadden aangedrongen op de indiening van eene wet en wilden geen groot crediet verleend hebben. Ook hij erkende dat de verantwoordelijkheid des Ministers het best werd gedekt door meerdere banden dan die aangelegd werden. Hoe die begrooting, welke hij bereid was in te dienen, moest ingerigt worden, kon hij nu nog niet bepalen, maar die inrigting zou hij met den Minister van Finantien bespreken, en zoo spoedig mogelijk zou zij ingediend worden. Zij zou niet blootelijk eene raming wezen, eene nadere toelichting gelijk; maar moest aldus ingerigt zijn dat zij een band voor de Regering en een waarborg voor eene goede uitvoering der spoorwegwet was; en hiervoor was een nader en grondig onderzoek onvermijdelijk.

Over de spoorwegen zelve was verder gevraagd, of de aanleg zou geschieden door de Regering onder de leiding van ingenieurs van den waterstaat, of bij aanbesteding à forfait. Tot de laatst vermelde wijze van behandeling zou hij niet kunnen besluiten, daar zoodanig stelsel slechte uitkomsten opleverde. Het stelsel van aanbesteding bijv. voor den brugbouw, voor den aanleg van banen, voor den bouw van stations enz. kon toegepast worden, en dat zou dan ook kunnen geschieden. Voor den aanleg in het algemeen waren deskundigen noodig, met name ambtenaren van den Waterstaat en burgerlijke ingenieurs te Delft gevormd. Het tijdelijk aangestelde personeel zou na den aanleg worden ontslagen, zoodat geene aanspraken op pensioen enz. te vreezen waren; voor meerdere diensten, door ambtenaren van den Waterstaat verrigt, mogt echter eene ruimere tegemoetkoming toegekend worden. Dit voor den aanleg benoodigde personeel moest men niet vermengen met de ambtenaren, aan het Ministerie voor de zaak der spoorwegen vereischt; deze zouden vaste ambtenaren zijn, en die mogten hem niet ontbreken voor de behoorlijke vervulling der moeijelijke hem opgelegde taak. De voor hen gevraagde sommen waren in verhouding tot den omvang der door die ambtenaren te verrigten werkzaamheden matig te noemen en niet overdreven, want buiten de staatsspoorwegen zouden zij de zaak der spoorwegen in het algemeen moeten behandelen met al den aankleve van dien. Daarna besprekende de wijze van onteigening, zeide hij dat het zijn denkbeeld was op verschillende punten te doen aanvangen en voortgaan, te trachten de noodige gronden bij minnelijke schikking te bekomen, en waar dat niet kon geschieden, op die gedeelte de onteigeningswet toe te passen. De bepaling van de rigting der lijnen, meende hij, moest aan de Regering verblijven, daar de wetgevende magt daarover niet in alle bijzonderheden beslissen kon. Niet eigendunkelijk zou men daarbij te werk gaan; maar de provinciale autoriteit, niet de plaatselijke besturen, die zich tot de Gedeputeerde Staten konden wenden, raadplegen. Was de rigting vastgesteld, dan zou het werk aanvangen en de onteigeningswet een hulpmiddel zijn om te bekomen wat bij minnelijke schikking niet was verkregen, zoodat de onteigeningswet toegepast zou worden, al had de spoorwegwet het publiek belang niet voor den aanleg uitgesproken, zijnde het begrip van minnelijke schikking daarbij niet uitgesloten. Onteigeningen konden bij dit onderwerp, meende hij, niet anders dan ten name van den Staat geschieden. Er was afkeurend gezinspeeld op eene aanbesteding van hout en ijzer; die afkeuring steunde echter op een misverstand. Die aanbesteding had op gunstige voorwaarden kunnen plaats hebben en daarbij was niet op deze begrooting geanticipeerd, daar alleen van sommen der loopende begrooting gebruik zou worden gemaakt.

Had men nu niet bedongen inlandsch hout te bekomen, dit was geschied, omdat dit minder deugdzaam gerekend werd. Had men zich hierin vergist, een nader onderzoek zou dit kunnen uitmaken.

Nog was gewenscht om bij den aanleg van staatsspoorwegen de geconcessioneerde niet te belemmeren. Dit zou hij niet doen; hij had dan ook aan de centraal spoorweg-maatschappij alle mogelijke faciliteiten toegestaan. Die maatschappij kon dus niet klagen, eerder kon de Regering dit doen over de traagheid der maatschappij zelve: er waren toch nog geene voorstellen omtrent de overbrugging van den IJssel ingekomen. Over den zijtak naar Kampen kon hij slechts weinig mededeelen, want hij was huiverig om aan die maatschappij, die zoo weinig teekenen van leven gegeven had, eene tweede concessie toe te staan.

Ten tweede behandelde hij de zaak der Ommelander kas. Die zaak betrof meer den Minister van Finantien dan hem. Beiden echter onderzochten dit onderwerp ernstig, en hoopten haar weldra tot eene beslissing te brengen. Hoe die zijn zoude kon hij nog niet opgeven, doch de weg was aangegeven voor de wijze van handelen indien een deel der provincie zich in hare regten gekrenkt achtte; alsdan namelijk zou de tusschenkomst der regterlijke magt in te roepen zijn.

Ten derde zeide hij dat het zijn verlangen was zoo spoedig mogelijk de sluis in het Noordhollandsch kanaal daar te stellen. Dit onderwerp eischte dringende voorziening in het belang van den handel; wat te lang verzuimd was zou nu zoo spoedig mogelijk hersteld worden.

Met opzigt tot den finantielen nood der gemeenten, verzekerde hij dat hij en de Minister van Finantien deze aangelegenheid overwogen. Moeijelijk was echter uit te denken welke de beste wijze van voorziening was, zijnde het gemakkelijker dien treurigen toestand te constateren, dan wel middelen tot herstel aan te geven. Het denkbeeld was geopperd dat de Regering gezind scheen nog meerdere lasten op de gemeenten te leggen. Dit moest hij tegenspreken alsmede de bewering dat dit met de nieuwe wet op de nationale militie het geval zou wezen. Integendeel beijverde de Regering zich vele bezwaren aan de gemeenten te ontnemen, getuige onder andere hetgeen zij had gedaan ter tegemoetkoming in sommige moeijelijkheden bijv. in de zaak der kazernering en omtrent gebouwen voor de regterlijke collegien.

Voorts behandelde hij de armenwet. Deze was gezegd vele lasten aan de gemeenten bezorgd te hebben; wat dienaangaande was opgemerkt kon hij niet onvoorwaardelijk goedkeuren. Het beginsel dier wet, steunende op de christelijke liefdadigheid, was goed, en moest blijven, maar, hoe schoon ook, kon dit beginsel niet anders dan in de toepassing soms falen, dit echter zou bij elk beginsel plaats hebben, daar het eigenbelang telkens eigenaardige bezwaren moest doen ontstaan; welk stelsel omtrent de bepaling van de onderstandsplaats men ook huldigde, moeijelijkheden zouden zich steeds voordoen, weshalve men voorzigtig moest wezen met het bestaande af te breken; maar men kon verbeteren, het restitutiestelsel temperen en wat dies meer zij, en dit kon en zou ook geschieden door telkens van de zijde der Regering op den geest en den zin der wet te wijzen.

Verder was gewaagd van de herstelling der groote zaal op het Binnenhof. Die herstelling moest men afgescheiden houden van de verbouwing van het Binnenhof. Wat daaromtrent geschieden zou was nog onzeker; maar de groote zaal eischte dringend herstelling, tenzij men haar in puin wilde laten vervallen. Tot herstelling was alzoo een voorstel gedaan, omdat het gebouw uit een geschiedkundig oogpunt dit verdiende. Daaraan waren belangrijke historische herinneringen verbonden; bij de weinige geschiedkundige monumenten die Nederland bezat, behoorde men dit niet op te ruimen.

Aangaande de militie-wet en die der schutterijen merkte hij op, dat, als de eerste wierd aangenomen, hij voornemens was in de volgende zitting zoo mogelijk een ontwerp over de laatstgemelde zaak in te dienen. Het denkbeeld om voor 's hands de kaders der schutterijen te verbeteren, kon hij echter niet goedkeuren, daar zoodanige verbetering met eigenaardige moeijelijkheden gepaard moest gaan.

Het Paveljoen van Haarlem was door sommige leden niet hoog geschat; die schatting liet hij op hare plaats, maar merkte op dat de daarvoor gevraagde sommen gering waren; overwegingen waren omtrent de toekomstige bestemming dier inrigting aanhangig, doch inmiddels moest zij onderhouden worden. Aangaande het Nederlandsche woordenboek en insectenboek moest men voor het oogenblik in het besluit der Tweede Kamer dienaangaande berusten.

Nopens de industriescholen herinnerde hij aan de gedane toezegging omtrent de medewerking der Regering voor de oprigting van eene in de provincie Overijssel; de ontwikkeling der nijverheid vorderde dergelijke oprigting.

Aangaande de calamiteuse polders verwees hij naar zijne daaromtrent in de Tweede Kamer uitgesproken rede. Gaarne zou hij de vereischte bescheiden aan de Vertegenwoordiging mededeelen.

Met betrekking tot het stoomgemaal aan Steenenhoek en de Asperensche sluis deelde hij mede de verwachting te koesteren dat hij spoedig in staat zou zijn het eerste punt te verwezenlijken; het deed hem leed dat de bezwaren omtrent het tweede nog niet opgeruimd waren: zoodra dat het geval zou wezen zou hij gaarne een wetsvoorstel tot regeling daarvan indienen.

De heer Michiels van Kessenich beantwoordde den Minister van Binnenlandsche Zaken met opzigt tot de armenwet; hij kon niet toegeven dat de door den Minister aangegeven middelen voldoende zouden wezen, om de in zijn oog verkeerde werking dier wet tegen te gaan, zoodat hij zich met het bestaande stelsel omtrent het domicilie van onderstand niet kon vereenigen, hetwelk bezwarend op vele plattelands-gemeenten drukken moest. Eene wijziging dienaangaande was meer dan noodig, daar de tegenstand daartegen meer en meer zou toenemen.

De heer van Rhemen van Rhemenshuizen deelde van zijnen kant ook de vrees mede, dat, na de verklaring van den Minister, eene wijziging omtrent de armenwet niet aanstaande kon geacht worden. Hij bepaalde zich dan ook bij de herhaling van zijn verzoek, om opgaven van de gemeentebesturen te bekomen, omtrent de uitgaven gedaan voor de armen in 1853 en in 1860.

De Minister van Binnenlandsche Zaken zeide te zullen trachten aan het gedaan verzoek te voldoen. Hij deed echter de vraag of door de gemeenten, waar het meest geklaagd werd, de wet wel in haren geest toegepast wierd, daar het hem bekend was dat in sommige daarvan de besturen zich met een onderhoud belasten dat niet in de bedoeling der wet lag, maar aan andere moest overgelaten worden, terwijl zij zich tot het nemen van politie maatregelen moesten bepalen.

De heer Michiels van Kessenich zeide dat de zoogenaamde kerkelijke bedeeling in Limburg om bijzondere omstandigheden niet kon plaats hebben.

De heer Hartsen dankte den Minister van Binnenlandsche Zaken voor de gedane toezegging omtrent de spoedige daarstelling der sluiswerken in het Noordhollandsch kanaal, eene zaak waarbij niet alleen de handel maar ook de Marine groot belang had.

De heer van Andringa de Kempenaer kwam van zijne zijde ook terug op de werking der armenwet. Bepaaldelijk gewaagde hij van het denkbeeld des Ministers dat het beginsel der armenwet op de christelijke liefdadigheid steunde. Doch wanneer de kerkelijke besturen weigerden het noodige onderhoud te verschaffen, dan moest het burgerlijk bestuur wel tusschen beide komen. De kerkelijke besturen, vrij in hunne handelingen zijnde, konden om verscheidene redenen armen afwijzen, en het burgerlijk bestuur moest dan wel de noodige maatregelen nemen. Het nadeel van de tegenwoordige wet schetste hij in bijzonderheden; ondertusschen durfde hij niet op de herziening der armenwet aandringen, hiertoe ontbrak hem voor het oogenblik de noodige moed.

De heer Fransen van de Putte beantwoordde den Minister nog omtrent het punt der onteigeningen, en het personeel bij de spoorwegen aan te stellen, waarna de beraadslagingen over hoofdstuk V werden gesloten, en hetzelve met 33 tegen één stem werd aangenomen.

Tegen heeft gestemd de heer van Nispen van Pannerden.

Daarna werd hoofdstuk VI (*Departement voor de Zaken der Hervormde Eeredienst enz.*) zonder beraadslaging aangenomen met algemeene stemmen, gelijk ook hoofdstuk VII (*Departement voor de Zaken der Roomsch-katholijke Eeredienst*).

Over hoofdstuk VIII (*Departement van Marine*), sprak de heer Fransen van de Putte, die eenige algemeene beschouwingen, met de marine-aangelegenheden in betrekking staande, behandelde. Dit was het geval

met de vermenging van dienst, die zijns inziens bestond omtrent de behoeften van Nederland en van de kolonien. Ten tweede zeide hij niet te gelooven dat, in verhouding tot de bestede sommen, de marine aan de verwachting beantwoordde; bepaaldelijk meende hij was dit het geval met de tweederlei soort van schepen en met het stelsel van de drijvende verdediging in het algemeen. Verder vroeg hij eenige inlichtingen omtrent de flotille-vaartuigen in de Oost, die, naar hij geloofde, te grooten diepgang hadden. Hierna deelde hij eenige denkbeelden mede over de inrigting der zeemagt, in verband met de verdediging in het algemeen en de daarbij in acht te nemen spaarzaamheid, welke denkbeelden hij toepaste zoo op het materieel als op het personeel. Wat de schepen betrof daarin wilde hij eene splitsing gemaakt hebben, zoodat deze zouden kunnen dienen voor verdediging en voor reserve, welke laatste tot andere doeleinden tevens zou kunnen dienen. Ook drong hij aan op eene uitbreiding van het corps mariniers. Ten slotte gewaagde hij van de slooping van schepen, en verklaarde zich met de tegenwoordige wijze van afdanking van schepen niet te kunnen vereenigen.

De heer van Swinderen toonde aan dat veel van hetgeen door den vorigen spreker verlangd was, door de Regering was daargesteld. Met betrekking tot den bouw van schepen waarschuwde hij den Minister voort te gaan op den ingeslagen weg van zich niet aan proefnemingen te wagen, daar de voorbeelden van het buitenland reeds genoegzaam aantoonden, hoe voorzigtig men dienaangaande moest te werk gaan. In den loop zijner rede drong hij aan op het indienen van eenen staat inhoudende eene taxatie van de aanwezige schepen, daar men hierdoor over den stand der marine zou kunnen oordeelen. Ten slotte zeide hij niet te kunnen deelen in de gerustheid van den Minister van Marine omtrent den staat der dokwerken te Willemsoord.

De Minister van Marine beantwoordde kortelijk de rede van den eersten spreker, toonde aan dat er geene vermenging van dienst in dien zin plaats had als waarop gewezen was; trad voorts in eenige beschouwingen over den bouw en de soort van schepen bestemd voor de dienst in de kolonien, tevens moetende dienen voor de kustverdediging hier te lande; gaf te kennen dat men moeijelijk aan het daarstellen van eene reserve kon denken, alvorens in andere behoeften voorzien was; en verklaarde verder in de denkbeelden omtrent eene uitbreiding van het corps mariniers niet te kunnen deelen, evenmin als die geuit omtrent de slooping of afdanking van schepen. Hij dankte den heer van Swinderen voor diens ondersteuning omtrent de quaestie van proefnemingen in den bouw van schepen, en eindigde met dezen de verklaring te geven, dat hij zou nagaan in hoever hij gevolg zou geven aan het denkbeeld om eenen staat in te leveren inhoudende eene taxatie der aanwezige schepen. Ten laatste merkte hij op dat wat hij omtrent de dokwerken had gemeld met de waarheid overeenkwam; het oude dok was gereed, voor de voltooijing van het nieuwe bestond geen gevaar.

Nadat de heeren Fransen van de Putte en van Swinderen alsmede de Minister van Marine nog het woord gevoerd hadden, werd hoofdstuk VIII met algemeene stemmen aangenomen.

Hoofdstuk IX *A* (*Nationale schuld*) werd zonder beraadslaging met algemeene stemmen aangenomen.

Over hoofdstuk IX *B* (*Departement van Finantien*) voerden de heeren van Rijckevorsel, van Andringa de Kempenaer, Huydecoper van Maarsseveen en Hartsen het woord. De eerste drong aan op de indiening der comptabiliteitswet; en wees, gelijk ook de overigen, op onderscheidene leemten in de postdiensten. Dit was volgens hen voornamelijk het geval met het brievenvervoer ten platten lande, alsmede ten aanzien van de geregelde verbinding met het buitenland, vooral aan de zijden van Duitschland en Frankrijk. Hierin wilden zij verbetering gebragt zien.

De Minister van Finantien verklaarde bereid te wezen, zoo ver dit mogelijk was, aan de geuite wenschen te voldoen. Hij verdedigde echter de handelingen der postadministratie, en toonde aan dat de bezwaren, waarop gewezen werd, niet hier te lande, maar veeleer aan omstandigheden buiten de ambtenaren, en in het buitenland, waarvan men ten deze afhankelijk was, geweten moesten worden. Nadat hij had opgegeven wat er gedaan was om de postverbindingen zooveel mogelijk te verzekeren, en nog verklaard had omtrent de comptabiliteitswet te zullen doen wat met de eischen der Grondwet en met zijne eigene toezegging overeen kwam, werden de beraadslagingen gesloten en hoofdstuk IX *B* met algemeene stemmen aangenomen.

Hierna werd besloten de beraadslagingen over de begrootingswetten den volgenden dag voort te zetten.

In de ochtendzitting van heden heeft de Eerste Kamer der Staten-Generaal het eerst behandeld hoofdstuk X der Staatsbegrooting voor 1861 (*Departement van Oorlog*).

Hierover voerde het woord de heer Fransen van de Putte. Hij zeide steeds bezwaar te hebben gehad in het hooge eindcijfer. Het deed hem leed dat de toestand des lands die uitgaven zoo hoog deed opvoeren in tegenoverstelling van de Marine. Hij zou echter zijne stem aan die begrooting niet onthouden omdat hij reeds verleden jaar begonnen was met een votum van vertrouwen te schenken en ook omdat hij voor het oogenblik allen strijd afgesneden achtte, bij de verklaring van den Minister dat deze het stelsel van vestingen moest bewaren, en bij de onmogelijkheid der wederlegging van het denkbeeld door het Comité van Defensie uitgesproken. Hij vroeg nog welke bedoeling de Minister had gehad met in de Memorie van Beantwoording te zeggen dat het tot de roeping der Vertegenwoordiging behoorde hem te stuiten wanneer zijne eischen de finantiele krachten van den Staat te boven gingen. Die woorden kon hij niet overeenbrengen met het denkbeeld der voortbouwing op den bij de begrooting van 1860 aangenomen grondslag.

De heer Tonckens besprak de zaak der inkwartiering. Met genoegen had hij uit het antwoord des Ministers vernomen, dat een ontwerp van wet daaromtrent in bewerking was. In het belang van het land achtte hij zoodanige wet zeer noodig.

De heer Cost Jordens gewaagde van het slechten van vestingen. De Minister had de noodzakelijkheid van het behoud van enkele betoogd, en te kennen gegeven, in hoeverre deze door veldwerken konden vervangen worden. Daarop wilde hij nu niet om de kosten aandringen. De beschouwingen van den Minister over dit onderwerp volgende, deed hij de vraag, of de vestingen, indien zij, zoo als ze zijn, meer omvang hebben dan noodig is voor de bestemming, niet zonder kosten van den Staat konden ingekrompen worden. Kon dit geschieden, dan was dit vooral van groot belang voor de ontwikkeling van nijverheid. Dit punt beval hij den Minister ter behartiging aan.

De heer Cremers zeide, dat de tegenstand tegen eene begrooting het gevolg kon zijn van wantrouwen in den Minister, of van onkunde, of van het begrip dat de verdediging op andere wijze kon geschieden dan voorgesteld was. Hij voor zich was tegen het stelsel van vestingwerken zoo als dit nu toegepast werd, — als bepaald tegenwerkende de ontwikkeling van nijverheid. Het belang van enkele gemeenten moest wel voor dat van het vaderland wijken; maar bij de veranderde wijze van oorlog voeren achtte hij het behoud van vestingen in vele opzigten doelloos en leidende tot noodelooze uitgaven. Daar het tegenwoordige stelsel verkeerd werkte, zou hij tegen de begrooting moeten stemmen, tenzij hij tot eene andere overtuiging gebragt wierd.

De Minister van Oorlog verdedigde zijne begrooting, en zeide te erkennen, dat het eindcijfer in vergelijking van vroegere zeer hoog was. Hij nam het niet kwalijk een duur Minister geacht te worden; maar tegen die bewering meest hij zich verdedigen. Daartoe moest hij opsommen eenige onderwerpen, waaruit men de verhooging eenigzins zou kunnen verklaren.

In de eerste plaats herinnerde hij aan het gebeurde met de quaestie der kazernering, en aan den aandrang om art. 187 der Grondwet toe te passen; die zaak vereischte dringend voorziening, en dit was geschied op eene wijze overeenkomstig met het belang van het land en de gemeenten; de voor deze aangelegenheid uitgetrokken sommen mogt men wel van het eindcijfer aftrekken.

Ten tweede wees hij op de verandering van geschut en draagbare vuurwapenen; in twee jaren was nu verkregen wat anders over veertig zou plaats gehad hebben. Reeds bezat men eenen voorraad geweren, genoegzaam om aan het einde van 1861 de geheele infanterie, de schutterijen en een deel der reserve daarmede te voorzien; met opzigt tot het getrokken geschut had hij maatregelen genomen om zesponders veldgeschut tot getrokken vierponders te doen veranderen, die uitmuntende uitkomsten hadden opgeleverd; in den loop van dit jaar zouden de bestaande zesponders-batterijen veranderd zijn. Wat aanging het zwaar geschut, zoo waren proeven genomen met getrokken dertigponders uit bestaande vier en twintigponders vervaardigd, die almede voldeden; ook zoude het vestinggeschut verandering ondergaan. Dit alles zou plaats hebben met betrekkelijk geringe kosten.

Een derde punt betrof de quaestie van het verdedigingsstelsel: dit werd door den heer Cremers afgekeurd, voornamelijk om het veranderde stelsel van oorlogen, waarbij vestingen onnoodig werden. Die verandering erkende hij slechts ten deele; want goed gelegen vestingen zoude een vijand nimmer laten liggen; omtrent de ligging van onze vestingen waren deskundigen geraadpleegd, en ter beoordeeling van het al of niet behouden derzelve was eene commissie van defensie ingesteld, die de zaak ernstig overwogen, een plan ontworpen en in verband met de levende strijdkrachten gebragt had, alsmede met de kustverdediging. Dat werk en die plannen der commissie ging hij in eenige bijzonderheden na, en toonde aan hoe van die commissie, welke meermalen door andere leden versterkt is, het tegenwoordige plan, dat hij goedkeurde, was uitgegaan. De zuidelijke stelling, gelijk die nu was vastgesteld, kon, geloofde hij, niet anders dan bijval vinden. Gaarne zou hij alle vestingen zien vallen zoo dit mogelijk ware, maar daartoe bestond geene vrijheid; ook met de positie van Groningen en Delfzyl, die men als onnoodig had voorgesteld, was dit het geval. Hij herinnerde aan de groote uitgaven in Belgie benoodigd voor de verdediging, vergeleek die met zijne aanvragen voor dit onderwerp en deed daarvan de aannemelijkheid uitkomen. Dit een en ander alsmede eenige verbeteringen voor het personeel, was oorzaak van de opvoering van het eindcijfer; nam men die verhooging weg, dan kwam men tot een bedrag niet zoo geheel verschillende van vroegere begrootingen. Hierna deed hij de bedoeling van de door den heer Fransen van de Putte aangehaalde zinsnede uitkomen en herinnerde den heer Cost Jordens dat eene commissie in het volgende jaar zou nagaan in hoe ver het mogelijk was de verdediging aan de zijde van den IJssel te vereenvoudigen.

De heer van Nispen van Pannerden zeide voor het hoofdstuk te zullen stemmen. Hij wilde daarmede niet gehouden zijn telken jare een gelijk verhoogd cijfer te zullen goedkeuren. Nu alleen wilde hij de buitengewone uitgaven in aanmerking nemen, alsmede den toestand van Europa, die tot het doen van uitgaven betreffende de verdediging noopte. Ten slotte vroeg hij of het niet mogelijk ware sommige vestingen te slechten.

De Minister van Oorlog zeide het denkbeeld niet te kunnen deelen dat er een groot aantal vestingen zouden kunnen opgeruimd worden. Wel was dit het geval met enkele bijv. Veere; dit punt werd onderzocht: Bergen op Zoom kon geheel of gedeeltelijk geslecht worden na eene beslissing omtrent de spoorwegen: Breda als tijdelijke vesting moest volgens het Comité van Defensie behouden worden, ook Grave in verband met Nijmegen en 's Hertogenbosch; Venlo en Maastricht konden goede diensten doen bij mogelijke vereeniging onzer strijdkrachten met die van andere omringende mogendheden.

Nadat de heer Fransen van de Putte den Minister nader geantwoord, en deze de verzekering gegeven had niet voornemens te zijn zijne begrooting op te voeren, maar te onderzoeken in hoe ver bezuinigingen in te voeren zijn, zeide de heer van Rijckevorsel na die verklaring des Ministers voor de begrooting te zullen stemmen, waarna de begrooting van Oorlog met 31 tegen ééne stem (die van den heer Cremers) werd aangenomen.

Zonder beraadslaging werd het XIIde hoofdstuk (onvoorziene uitgaven) met algemeene stemmen aangenomen.

Over de Wet op de Middelen sprak de heer van Rijckevorsel, die zeide bezwaar te hebben tegen de belasting op het personeel van bergplaatsen voor den handel, die hij drukkend en onbillijk achtte; bij de herziening der wet wilde hij ook op dit punt gelet hebben.

De heer van Andringa de Kempenaer besprak de grondbelasting waarin hij verandering wenschte, en daarbij het regt van privilegie opgeheven wilde hebben. In het bijzonder deed hij uitkomen, in welken ongunstigen toestand de provincie Friesland in dit opzigt verkeerde. Ten tweede wenschte ook hij eene verandering in de belasting op het personeel; bepaaldelijk verklaarde hij zich tegen de belasting op de dienst- en werkboden, en vroeg in hoe ver het mogelijk zou zijn, de opcenten van de hoofdsom der belasting af te scheiden, en de eerste aan de gemeenten af te staan, ter vervanging van de hoofdelijke omslagen. Ook gewaagde hij nog van het fonds van den Hoogen Raad van Adel,

wenschende hij dat het daaromtrent bestaande geschil op gepaste wijze kon worden beëindigd.

De heer van Wessem ondersteunde den wensch omtrent eene herziening van de wet op de patenten, die onvolledig en verouderd was. Vooral bestond die noodzakelijkheid voor de fabrieken met stoomkracht werkende, in die wet niet voorkomende, en nu aan de beslissingen der administratie overgelaten. Hij had gehoopt dat de Minister eene bepaalde toezegging omtrent eene herziening zou hebben kunnen geven. Ten tweede vroeg hij of er mogelijkheid zou zijn de goederen van St. Agatha te verkoopen, waarmede groote dienst aan het publiek en in het bijzonder aan de nijverheid zou bewezen worden.

De heer Michiels van Kessenich drong mede aan op de herziening van de wet op de patenten, vooral met betrekking tot kleine neringdoenden. Ook wenschte hij eene afschaffing der belasting op de dienst- en werkboden.

De Minister van Finantien zeide dat, hoe gunstig de toestand der schatkist ook mogt wezen, aan den anderen kant ook moest toegezien worden door welke gewone lasten deze gedrukt werd. Amortisatie van schuld en afschaffing van belasting en verandering van het belastingstelsel konden met die uitgaven niet gepaard gaan. Eenige beschouwingen hebbende bijgebragt over de finantien des Rijks, ging hij over tot de beantwoording van de bedenkingen van de onderscheiden sprekers. Vooreerst met betrekking tot de grondbelasting, welke zijns inziens met [illegible] grootendeels gelijk te achten was. Hij herinnerde hierbij aan hetgeen vroeger ten opzigte van Friesland bepaaldelijk in 1834 was voorgevallen, en aan de daaromtrent bestaande wet, op welker herziening vroeger aangedrongen, maar welke poging mislukt was. Verder gaf hij de verzekering dat, wanneer de tijd daarvoor gekomen zou zijn, op de wenken door onderscheidene sprekers gegeven betreffende de herziening van onderscheidene belastingen zou worden gelet. Aangaande het fonds van den Hoogen Raad van Adel merkte hij op dat het regt hierbij op den voorgrond moest staan, en daarbij het denkbeeld gelden dat als voor de verleening van adeldom geld gestort moest worden, dit geld het eigendom van den Staat moest zijn.

Hierna werd de wet op de Middelen met 32 tegen ééne stem, die van den heer van Andringa de Kempenaer, aangenomen.

Over het wets-ontwerp tot voorloopige vaststelling van hoofdstuk XI der staatsbegrooting (Departement van Kolonien) voerde het woord de heer Schimmelpenninck van der Oije. Hij bragt een woord van hulde en dankbaarheid toe aan den Minister Rochussen, dien hij steeds en ook vroeger als ambtgenoot had leeren kennen als een man van hart en hoofd rijk begaafd, bezield met warme liefde voor vaderland en Vorst, steeds bereid om gekrenkt regt te bevredigen. Dwaalde hij soms in algemeene aangelegenheden, dit was misschien toe te schrijven aan zijne groote zucht naar vrede en eensgezindheid. Tot aan de grens van zijn stelsel had die staatsman toegegeven, in de hoop tegemoetkoming te zullen vinden, doch dit niet geschied zijnde, was hij meer zelfstandig tot zijn eigen stelsel teruggekomen. Nu betreurde hij in deze voor land en Koning moeijelijke oogenblikken de aftreding van dien man welke groote diensten had bewezen, en er nog grootere had kunnen bewijzen, en die ons nu in den gevaarlijken toestand stelde van veel goeds te verliezen of te moeten derven. Moeijelijk zou het zijn hem te vervangen en een opvolger te vinden die aan de eigenaardige vereischten voldeed en met de noodige practische kennis toegerust was. Bij de sterke afkeuring die de beginselen van het koloniaal beheer, waarvan de afgetreden Minister de vertegenwoordiger was, ondervonden, en bij de mogelijkheid van verdere verguizing, was het tijd de Kamer te waarschuwen en te wijzen op hetgeen zou kunnen volgen. Voor hem was het een geluk overtuigd te zijn dat er in de hoofdzaken overeenstemming tusschen de overgroote meerderheid van de Tweede Kamer en van deze Kamer bestond. Bijkomende zaken liet hij liefst daar; beter ware het geweest de beruchte aangelegenheid van Pangka ter zijde te laten. Maar met betrekking tot het cultuurstelsel moest hij beducht wezen voor de gevolgen, indien men hetzelve trachtte omver te werpen, en wel om het geluk van den Javaan, om het belang van de inlandsche nijverheid, handel, scheepvaart en fabriekwezen; ten derde om het gevaar van het hoen met de gouden eijeren te dooden, ten einde die alle op eens te verkrijgen, terwijl de jaarlijksche ontvangsten soms 20 of 30 millioenen opleverden.

De heer van Rijckevorsel zeide het besluit der Tweede Kamer, dat den heer Rochussen bewogen had zijn ontslag aan te vragen, te eerbiedigen; almede eerbiedigde hij het besluit des Konings, waarbij het gevraagd ontslag verleend was; terwijl hij den staatsman de door hem verlangde rust niet misgunde. Ten tweede merkte hij tegen den heer Schimmelpenninck van der Oije op, dat deze in eene dwaling verkeerde, meenende dat er invloedrijke mannen waren die het bestaande cultuurstelsel wilden omverwerpen. Verschil mogt er bestaan over de uitbreiding of inkrimping van dat stelsel, of omtrent de daarstelling daarnevens van den vrijen arbeid; maar zeker was het dat de uiterste partijen veel in gevoelen tot elkander genaderd waren. Ten derde wenschte hij eene waarschuwing te geven aan den opvolger van den heer Rochussen en van den Gouverneur-Generaal met betrekking tot het zonderlinge stelsel bij het bestuur der Java-bank aangenomen. Het had hem onder anderen bevreemd uit een verslag der handelingen van dat bestuur te bemerken, dat het zich beklaagde geene vergunning erlangd te hebben om blanco credieten te verleenen, terwijl het zich verheugd had dat de uitvoer van specie was tegengegaan. Ten laatste verklaarde hij tegen het hoofdstuk te moeten stemmen. Steeds had hij dit gedaan om de onvolledigheid. De tegenwoordige begrooting mogt al eene credietwet zijn, maar daarin kwam mede niet voor wat hij verlangde, en daarom zou hij zijne goedkeuring daaraan weigeren.

De heer van Nispen van Pannerden herinnerde hoe ook hij steeds tegen de begrooting van hoofdstuk XI had gestemd en wel om reden van de onvolledigheid. Nu echter alleen een crediet werd aangevraagd om de zaken gaande te houden achtte hij zich niet bezwaard zijne stem daaraan te verleenen.

De Minister van Finantien, met de verdediging dezer wet belast, zeide bij deze gelegenheid niet in koloniale beschouwingen te zullen treden, daar op dit oogenblik daarvan moeijelijk sprake kon wezen. Hij ontkende niet, dat nu een geacht vriend, een regtschapen, een kundig en getrouw ambtgenoot van zijne zijde was weggenomen, hij over die omstandigheid diep leed gevoelde en zijn hart daarover bloedde, als staatsman meende hij echter in deze vergadering hierover niet te moeten spreken.

Hierna werden de beraadslagingen gesloten verklaard, en het wetsontwerp met 27 tegen ééne stem, die van den heer van Rijckevorsel, aangenomen.

De Commissie voor de Verzoekschriften heeft bij monde van den heer Huydecoper van Maarsseveen op de in hare handen gestelde adressen verslagen uitgebragt, met welker conclusien de Kamer zich achtereenvolgens vereenigde.

De vergadering is tot nadere bijeenroeping gescheiden.

WATERHOOGTEN IN DE HOOFD-RIVIEREN.

December.	Rivieren.	Waarnemings-punten.	Rivierhoogte boven of beneden Amst. peil.	Rivierhoogte boven of beneden de nul der oude schaal.	Tijdstip.	In 24 uren. gewassen.	In 24 uren. gevallen.
29	Boven-Rhijn. . . .	Keulen,	+ 36.00	+ 2.15	8 ure	0.04	″
″	Waal.	Nijmegen,	″	″	″ ″	″	″
28	Neder-Rhijn. . . .	Arnhem,	+ 8.47	+ 1.56	8 ″	0.07	″
28	Geldersche IJssel.	Westervoort,	+ 8.87	+ 1.50	8 ″	″	″
27	Boven-Maas . . .	Maastricht, (brug)	+ 42.86	+ 0.66	8 ″	″	0.09
27		Maastricht, (hoofdsluis)	+ 42.40	″	8 ″	″	0.05
27		Grave,	+ 6.60	+ 1.75	8 ″	0.08	″
27	Nieuwe Maas . . .	Brielle H. W.	+ 0.82	″	2 u 30 m.	″	0.19
		Brielle L. W.	— 0.58	″	10 u 45 m.	″	0.13

Te Keulen, den 29sten December, veel drijfijs.

Te Arnhem en te Vreeswijk, den 21sten December, geene verandering in den staat der rivier.

Te Westervoort, den 28sten December, weinig drijfijs. Te Zutphen heeft het ijs zich den 27sten December, 's middags ten 1 ure, boven en tusschen de brug, over 150 el lengte gezet. Waterhoogte 's morgens ten 8 ure, 4.38 el + AP. Te Katerveer, den 27sten December, het ijs vast. Waterhoogte 's morgens ten 8 ure 1.56 el + AP. Te Kampen den 26sten December boven de brug het ijs vast; benedenwaarts tot den bovenmond van het Ganzendiep open water; lageraf het ijs vast.

Te Maastricht, den 27sten December, drijfijs. Te Grave de rivier voor de helft met drijfijs overdekt.

Te Brielle, den 27sten December, veel drijfijs.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

DUITSCHLAND.

Het slot der circulaire van den staatsminister von Schmerling, waarvan het eerste gedeelte in ons vorig nommer werd medegedeeld, is van den volgenden inhoud:

» Over de gemeenten en het zelfstandige leven dat zij erlangen moeten behoef ik niet veel te zeggen. Zij hebben over het algemeen getoond, dat zij bekwaam en waardig zijn om zich zelve te beheeren. Beide, kracht van wil en doorzigt, zal met elken dag van voortgezette oefening zich krachtiger ontwikkelen. Maar de pligt der overheden zal het wezen, en ik moet u daarvoor verantwoordelijk stellen, dat men van de gemeenten nooit en nergens iets onbehoorlijks verge, en bepaaldelijk dat zij zoo veel mogelijk van een omslagtig schriftelijk verkeer verschoond worden; dat men haar daarentegen, waar bescherming of onderrigt noodzakelijk is, met die welwillendheid en bereidvaardigheid te gemoet kome, welke door de organen van den alles beschermenden staat bij voorkeur aan de gemeentelijke corporatien moet geschonken worden.

» Terwijl ik thans tot de lands-statuten overga, moet ik u reeds vooraf doen opmerken, dat Zijne Majesteit mij gemagtigd heeft om onder de beginselen dier statuten, wat de zamenstelling der landdagen betreft, het beginsel van de vertegenwoordiging der belangen op den grondslag van regtstreeksche verkiezingen met een uitgestrekt regt van keuze en van benoembaarheid — wat de bevoegdheid der landdagen betreft, het regt van initiatief — en wat den vorm betreft, de openbaarheid der handelingen — daarin op te nemen; beginselen die aan den geest van het diploma van 20 October, hetwelk aan de tot de Hongaarsche kroon behoorende koningrijken de vertegenwoordiging volgens hunne vroegere constitutien wedergaf, zoo blijkbaar en duidelijk beantwoorden, dat men ze niet ter zijde kan stellen, vooreerst omdat door deze grondtrekken tusschen Hongarye en de overige landen gelijksoortigheid en harmonie van politieke beginselen mogelijk wordt gemaakt; ten andere, en dit daargelaten, omdat zij reeds op zich zelve de voorkeur zouden verdienen, als beter dan andere geopperde denkbeelden aan de staatkundige behoeften van den tegenwoordigen tijd voldoende.

» Niet minder overeenstemmend met den geest van het diploma, en wel met name van art. 3, hetwelk eene bepaling ten gunste van alle niet tot de Hongaarsche kroon behoorende landen behelst, is de regel dat de landdagen zich alleen met de binnenlandsche aangelegenheden hebben te bemoeijen, en dat daarentegen de gemeenschappelijke legislative aangelegenheden dier landen, in den geest van het bij genoemd artikel bepaalde voorbehoud, tot de bevoegdheid van de gemeenschappelijke rijksvertegenwoordiging behooren zullen.

» Dat voorts de rijksraad, die volgens art. 2 zal zamenkomen, soortgelijke het aanzien van dat ligchaam verhoogende eigenschappen behoeft, als de in de grondtrekken voor de landdagen aangeduide, is een even natuurlijk als onvermijdelijk gevolg. Hij zal derhalve niet alleen met het initiatief bekleed worden, maar ook zijne handelingen zullen openbaar zijn; hij zal, zonder voordragt, bij onbeperkte keuze uit de landdagen worden zamengesteld, en met opzigt tot het getal zijner leden het vereischte aanzien en zedelijk gewigt erlangen, hetwelk hij voor de uitsluitend aan hem opgedragen hoogst belangrijke werkzaamheden behoeft.

» Op den weg van politieken vooruitgang zal een groote stap gedaan wezen, zoodra dat alles, wat ik bij deze aan uwe aandachtige overweging aanbeveel, uitgevoerd, in het leven doorgedrongen en allengs tot een gewoonte-regt zal geworden zijn.

» Terwijl ik u uitnoodig om u geheel van den geest te doordringen, waarin de bedoelingen van Zijne Majesteit begrepen en uitgevoerd moeten worden, om het gewenschte doel — de opwekking van vertrouwen, de blijmoedige medewerking van alle weldenkenden en met name van de politieke corporatien — te bereiken, kan ik niet nalaten u te doen opmerken dat hierin reeds alles is zamengevat, wat als element der ware

vrijheid te vinden is in eenigen staat, waar men, naast de welgeordende deelneming der volken aan het politieke leven, ook de tot handhaving der magt noodzakelijke eenheid heeft zoeken te behouden en te bevorderen, zonder welke elk gedeelte gevaar loopt een speelbal van vreemde willekeur te worden.

» De krachtige en opregte uitvoering dezer beginselen zal, gelijk allerwege, zoo ook aan de bewoners van de landen der Hongaarsche Kroon de overtuiging inboezemen, dat de regering het in de andere landen niet minder ernstig meent met de toegezegde politieke instellingen, en dat er dus geene vrees meer behoeft te bestaan (gelijk men haar vroeger wel eens, ik laat daar of te regt of ten onregte, plagt te verdenken) dat men zou kunnen trachten in de eene helft des rijks te onderdrukken, wat ook in de andere landen, plegtig gewaarborgd, van nu af gehandhaafd zal worden, en overal gelijke kracht zal hebben.

» Op de langs dezen weg te verkrijgen overeenstemming in de politieke instellingen moet ook daarom hooge prijs gesteld worden, omdat zij niet alleen den door alle vrienden des vaderlands zoo vurig gewenschten binnenlandschen vrede verzekert, maar ook beschouwd moet worden als de hoofdvoorwaarde van het vernieuwde staatshuishoudelijk evenwigt.

» Wat ten slotte de aanstaande wijzigingen in de politieke administratie en de aan u ondergeschikte ambtenaren betreft, strekt het mij tot bijzonder genoegen, u voorloopig te kunnen mededeelen, dat het des Keizers wil is, dat geen der ambtenaren schade moet lijden door de veranderingen welke, onafhankelijk van hunne ijverige en lofwaardige werkzaamheid, wegens hoogere consideratien moeten plaats hebben. Daar alzoo een ieder zijn lot verzekerd weet, zal de invoering der nieuwe politieke organisatie geenen grond tot ongerustheid kunnen opleveren, al moeten bij die gelegenheid de politieke instantien verminderd worden. Aan den anderen kant is het nu reeds boven allen twijfel verheven dat de onlangs afgeschafte regeringen van kleinere kroonlanden, — al is het dan ook naar dien kleineren maatstaf welke het gevolg moet zijn van de zelfbeheerende werkzaamheid der landsvergaderingen — hersteld zullen moeten worden, vermits naast eene zelfstandige landsvertegenwoordiging ook een politiek landsbestuur behoort te staan, opdat geene storende verwikkelingen plaats grijpen. Maar welken invloed het een en ander ook op het lot van enkelen moge hebben, allen kunnen overtuigd zijn, dat ik niets verzuimen zal wat geschieden kan om de getrouwe dienaren van den staat in hun vertrouwen niet te leur te stellen.

» Aan alle fungerende ambtenaren beveel ik voor het overige ten nadrukkelijkste aan, dat zij bij de vervulling van hunnen pligt zoo veel mogelijk het middel van mondelinge aanwijzing en onderrigt in de plaats stellen van schriftelijke bevelen; dat zij de bewoners hunner provincie tot eigen krachtsontwikkeling opwekken, en hen daarbij leiden en onderrigten; dat zij het vertrouwen zoeken te versterken en te verlevendigen door bevordering der belangen, met welke zich naauwkeurig bekend te maken de eerste pligt van elken politieken ambtenaar is; dat zij een iegelijk in zijn regt beschermen, maar ook de zaak der orde verdedigen, en tegenover de elementen van wanorde en stoornis des inwendigen vredes dien ernst betoonen, die noodig is om het gezag der regering te handhaven, waarbij gij op mijne krachtige ondersteuning kunt rekenen.

» Het strenge vasthouden aan de legaliteit is daar het noodzakelijkste, waar de staat in een tijdvak van belangrijke, ja beslissende hervorming is. Met een fijn oordeel de publieke opinie in zich op te nemen is het kenmerk van eenen bekwamen staatsambtenaar, en zal steeds door mij als zoodanig gewaardeerd worden. Rondborstigheid in het afschetsen der omstandigheden en toestanden is het eerste vereischte van een mannelijk karakter; alleen daarop kan het wederkeerige vertrouwen tusschen hooger en lager geplaatsten gevestigd zijn. En door dat vertrouwen wordt in de dienst van Zijne Majesteit het ijverige zamenwerken in éénen geest mogelijk gemaakt, in den geest der beginselen welke ik alhier uiteengezet heb."

ITALIE.

In de katholijke dagbladen leest men thans de door den Heiligen Vader in het consistorie van den 17den dezer gehouden allocutie. Daarin wordt eene nadrukkelijke afkeuring uitgesproken over zekere in Frankrijk dezer dagen uitgekomen geschriften, strekkende om het hoofd van het staatsbestuur in ieder land tot hoofd der kerk in dat land te maken, alsmede over de handelingen van het Sardinische gouvernement jegens onderscheiden bisschoppen en godsdienstige vereenigingen, welke door dat gouvernement van hare goederen ontzet zijn. Ook beklaagt Zijne Heiligheid zich over de niet-uitvoering van het met Baden gesloten concordaat.

— Het *Giornale di Roma*, het officiele dagblad der pauselijke regering, behelst in zijn nommer van den 22sten dezer een zeer uitvoerig protest van de bisschoppen van Umbrie en de Marken tegen het besluit der Sardinische regering waarbij de kloostervereenigingen in die gewesten opgeheven, hare goederen onder bestuur des staats gesteld en derzelver opbrengsten ten dienste van het openbaar onderwijs en de armenzorg bestemd zijn. Dit stuk is door 21 bisschoppen en aartsbisschoppen en den vicaris-generaal van eenen praelaat onderteekend, ten blijke dat er onder de geestelijkheid in dit opzigt geene verdeeldheid bestaat.

— Volgens een berigt van het katholijke *Journal de Bruxelles* zal de Heilige Vader alle hem persoonlijk toebehoorende kunstgewrochten, juweelen, kostbare boekwerken, geschenken van souvereinen, ten bate der Romeinsche schatkist doen verloten. Er zullen 300,000 loten zijn, voor het publiek verkrijgbaar voor een franc ieder; de trekking zal in Maart eerstkomende plaats hebben. Eene prinses van het geslacht Borghese is met de uitvoering belast.

— Den 19den dezer is te Rome de kardinaal Gaude overleden. Sedert het begin van het vorige jaar zijn veertien kardinalen gestorven en geene nieuwe benoemd; zoodat het Heilig Collegie thans slechts 56 leden telt.

— Den 18den dezer zijn te Napels twee regementen van de garde van den Koning van Napels aangekomen; zij waren, met andere troepen, gezamenlijk ter sterkte van 4000 man, door den Koning kort te voren uit Gaëta naar den Kerkelijken Staat gezonden, omdat het garnizoen dier vesting te talrijk was en omdat onder die troepen een slechte geest heerschte.

— De Napelsche correspondent van het Parijsche *Journal des Débats*, een vrij geloofwaardig berigtgever, zegt in een schrijven van den 22sten dezer, dat de bevolking van zuidelijk Italie algemeen voor de vereeniging onder de constitutionele regering van Koning Victor Emanuel gestemd is, en dat de oppositie enkel is gerigt tegen het thans te Napels gevestigde bestuur, hetwelk den heer Farini aan zijn hoofd heeft.

— Met het begin van het volgende jaar zal te Milaan een in den geest van Mazzini geschreven dagblad uitgegeven worden. De aanhang van dien republikeinschen volksmenner zal dan in alle groote steden van Italie een eigen dagblad hebben; te Napels heeft hij er drie.

FRANKRIJK.

Het gerucht, dat de pauselijke nuntius eerstdaags weder te Parijs zal komen, wordt door de kerkelijk gezinde dagbladen van Frankrijk tegengesproken. » Het tegendeel is waar, — voegt het katholijke *Journal de Bruxelles* daarbij: — het herstel der goede verstandhouding tusschen Rome en het Fransche gouvernement schijnt thans verder af te zijn, dan ooit vroeger."

— Sedert eenigen tijd is de Parijsche effectenbeurs, gelijk men weet, niet voor een ieder toegankelijk, maar alleen voor de geabonneerden, dat is voor degenen welke eene toegangkaart bezitten. Deze kaarten zijn bij het bestuur der beurs voor eenen van regeringswege bepaalden prijs te bekomen; en de opbrengst van het regt van toegang is eene bate voor de stedelijke kas van Parijs. Sedert eenigen tijd is van den kant der beurslieden veel moeite gedaan om te bewerken, dat de beurs weder algemeen toegankelijk wierd gesteld; zij voerden vooral aan, dat de wering van het publiek eene van de oorzaken was der flaauwheid, welke zich gedurig in den effectenhandel te Parijs voordoet. Doch het is hun niet gelukt: jl. Donderdag is aan de beurs bekend gemaakt, dat de regering besloten heeft de verpligting der beursbezoekers tot het vertoonen eener toegangkaart in stand te houden. Dat wil, volgens het *Journal des Débats*, met andere woorden zeggen, dat alle speculatie van de beurs wordt geweerd.

ENGELAND.

Blijkens de officiele handelsstatistiek is Engelands uitvoerhandel dit jaar in de maand November nagenoeg even levendig geweest als het vorige jaar. De gezamenlijke waarde der in November jl. ten uitvoer aangegeven producten van het Vereenigd Koningrijk bedraagt 10,757,749 pond sterling, tegen 10,858,001 pd. st. in November 1859.

De staten van den handel over de vorige maand ten aanzien der afzonderlijke handelsartikelen nagaande en met die van 1859 vergelijkende vindt men bij geen daarvan eenige verandering van belang.

In de eerste elf maanden dezes jaars heeft de uitvoer van het Vereenigd Koningrijk eene gezamenlijke waarde van 123,714,276 p. st. bedragen, dat is drie en een half per cent meer dan in hetzelfde tijdvak van 1858, en omstreeks zestien per cent meer dan in de eerste elf maanden van 1858.

Aangaande den invoerhandel van het Vereenigd Koningrijk blijkt uit de officiele staten, dat er in de vorige maand voor omstreeks drie millioen pond sterling tarwe en meel is ingevoerd, dat is 200,000 p. st. meer dan in de maand October van dit jaar, toen de invoer van granen reeds ongemeen groot was, en omstreeks drie malen zoo veel als in November 1859. Van andere voor de algemeene consumtie bestemde artikelen is de invoer in de vorige maand niet levendig geweest, zijnde de vraag naar dezelve door de rijzing van den broodprijs afgenomen.

— Onlangs is te Mexico eene aanzienlijke som gelds, welke tot betaling van achterstallige rente aan Engelsche houders van Mexicaansche staatsschuld bestemd en onder bewaring van den vertegenwoordiger van het Engelsche gouvernement gesteld was, aan dezen door het bewind van den generaal Miramon met openbaar geweld ontroofd. Op eene klagte deswege van belanghebbende particulieren is van wege lord John Russell, Engelands minister van buitenlandsche zaken, geantwoord, dat het Britsche gouvernement maatregelen zal nemen om herstelling van dat onregt te bekomen, en dat het tevens zijnen invloed zal aanwenden om in Mexico eene regering te vestigen welke gezind is om den persoon en de have der Engelschen te eerbiedigen, zijnde hierin, naar het oordeel van lord John, het eenige middel gelegen om waarborgen tegen de herhaling van zoodanige verongelijkingen en veiligheid van het handelsverkeer met Mexico te verkrijgen.

Dit antwoord wordt door de Londensche *Times* van jl. Donderdag medegedeeld.

TURKIJE.

De Londensche *Times* berigt, dat den 24sten dezer het eerste gedeelte van den spoorweg van Smyrna naar Aidin, eene lengte van omstreeks dertig Engelsche mijlen hebbende, opengesteld is. Dit is de tweede spoorwegcommunicatie welke in het Turksche rijk tot stand komt; zij wordt door eene meerendeels uit Engelsche kapitalisten bestaande maatschappij aangelegd.

— Volgens de jongste berigten uit Beyrut, door de Parijsche *Patrie* van gisteren medegedeeld, was het in Syrie alom rustig, hetgeen door dat ministeriele blad aan de werkzaamheid van den bevelhebber der Fransche expeditie en aan de medewerking van Fuad-Pascha, den gevolmagtigde des Sultans, wordt toegeschreven. De commissarissen der Europesche mogendheden hadden zich gezamenlijk naar Damascus begeven, aldaar den staat der zaken opgenomen en waren vervolgens naar Beyrut teruggekeerd.

— Den 4den dezer is te Tunis door den Bey eene nieuwe en vrijgevige constitutie afgekondigd. Godsdienstvrijheid, gelijkheid voor de wet, en waarborgen voor de veiligheid van personen en goederen zijn hare hoofdkenmerken.

NASCHRIFT.

WEENEN, 29 December. Volgens de *Ostdeutsche Post* zou de heer von Rechberg zijn ontslag uit het kabinet gevraagd hebben, maar zou hetzelve door den Keizer nog niet bewilligd zijn.

De *Wanderer* wil weten dat de Keizer bereids zijne toestemming heeft gegeven tot de inlijving van het Servische Woiwodschap in Hongarije.

LONDEN, 29 December. (Reuters agentschap). Er zijn berigten uit New-York van den 15den ontvangen. De minister Cass had zijn ontslag genomen en zou vermoedelijk door den heer Dickenson vervangen worden. Verscheiden uit de zuidelijke Staten afgevaardigde leden van het congres hadden eene soort van manifest onderteekend, waarbij eene schikking onmogelijk en de afscheiding van het Zuiden onvermijdelijk verklaard werd. De President Buchanan had bevolen, dat den 4den Januarij een algemeene boete- en bededag moest gehouden worden. De generaal Scott was van oordeel dat de krijgsmagt in Carolina verster-

king behoefde, ten einde den eigendom met nadruk te kunnen beschermen. De president wilde echter maatregelen van voorzigtigheid daarnaar geen gehoor geven. Volgens geruchten zou de heer Douglas in den Senaat het voorstel doen, om te verlangen dat de president de afscheiding door middel van geweld zou tegengaan. In de finantiele gesteldheid was verbetering merkbaar.

LONDEN, 29 December. Volgens berigt uit Konstantinopel van 22 December was de schadevergoeding ter zake van de in der tijd te Dschedda plaats gehad hebbende moorden thans voor goed geregeld en zou zij in Turksche schuldbrieven worden uitbetaald. Het rapport van den grootvezier omtrent zijne in Rumelie volbragte zending was in druk uitgegeven; hij verklaart daarin de aangeheven klagten voor zeer overdreven en laakt de gedragingen der Grieksche geestelijkheid. Voor Klein-Azie zou eene commissie van onderzoek worden benoemd.

TURIJN, 29 December. Koning Victor Emanuel is gisteren van Napels te Ancona aangekomen en wordt maandag aanstaande hier ter stede verwacht.

Het berigt, dat de Koningin van Napels, de gemalin van Koning Frans, Gaeta heeft verlaten, wordt door de *Opinione* bevestigd.

Sedert eenigen tijd begeeft Koning Frans zich des avonds aan boord van een Spaansch oorlogschip, en komt den volgenden morgen weder in de vesting.

De gezondheidstoestand van den heer Farini wordt beter. Het gerucht, dat hij als hoofd der regering van Napels zal aftreden, is voorbarig.

ARAD, 29 December. Gisteren was bij gelegenheid der comitaats-vergadering de stad schitterend verlicht; de orde is niet gestoord. Heden is die vergadering voortgezet.

ADVERTENTIEN.

MINISTERIE VAN OORLOG.

*** De Audientie van den Minister van Oorlog zal op den eersten der volgende maand, wegens Nieuwjaarsdag geen plaats hebben.

's Hage, 21 December 1860.

MINISTERIE VAN FINANTIEN.

GROOTBOEK, GEVESTIGD TE AMSTERDAM.

Rentebetaling op het Grootboek der twee-en-een-half percents Nationale Schuld.

De Minister van Staat en van Finantien maakt bekend dat de bovenstaande Rentebetaling *over het halfjaar, verschijnende 1 Januarij 1861*, zal geschieden op de navolgende Bureaux van het Grootboek der Nationale Schuld, gevestigd te Amsterdam, te weten:

Van Dingsdag den eersten Januarij 1861 tot en met Zaturdag den vijfden dier maand.		Van Maandag den zevenden Januarij 1861 tot en met Vrijdag den elfden dier maand.	
Op het eerste bureau.		*Op het eerste bureau.*	
Litt.	Inschrijvingen.	Litt.	Inschrijvingen:
A,	van nº. 2401 tot het laatste nº.	A,	van nº. 1 tot nº. 2400 ingesloten.
B,	» » 7801 » » » »	B,	» » 1 » » 7800 »
C,	» » 2101 » » » »	C,	» » 1 » » 2100 »
D,	» » 2401 » » » »	D,	» » 1 » » 2400 »
Op het tweede bureau.		*Op het tweede bureau.*	
Litt.	Inschrijvingen.	Litt.	Inschrijvingen:
E,	van nº. 1201 tot het laatste nº.	E,	van nº. 1 tot nº. 1200 ingesloten.
F,	» » 901 » » » »	F,	» » 1 » » 900 »
G,	» » 3301 » » » »	G,	» » 1 » » 3300 »
H,	» » 6301 » » » »	H,	» » 1 » » 6300 »
J,	» » 1501 » » » »	J,	» » 1 » » 1500 »
K,	» » 3901 » » » »	K,	» » 1 » » 3900 »
Op het derde bureau.		*Op het derde bureau.*	
Litt.	Inschrijvingen.	Litt.	Inschrijvingen:
L,	van nº. 3301 tot het laatste nº.	L,	van nº. 1 tot nº. 3300 ingesloten.
M,	» » 3901 » » » »	M,	» » 1 » » 3900 »
N,	» » 1201 » » » »	N,	» » 1 » » 1200 »
O,	» » 3901 » » » »	O,	» » 1 » » 3900 »
P,	» » 2401 » » » »	P,	» » 1 » » 2400 »
Q,	» » 1 » » » »	R,	» » 1 » » 3600 »
R,	» » 3601 » » » »	*Op het vierde bureau.*	
Op het vierde bureau.		Litt.	Inschrijvingen:
Litt.	Inschrijvingen.	S,	van nº. 1 tot nº. 7500 ingesloten.
S,	van nº. 7501 tot het laatste nº.	T,	» » 1 » » 1800 »
T,	» » 1801 » » » »	U,	» » 1 » » 300 »
U,	» » 301 » » » »	V,	» » 1 » » 3600 »
V,	» » 3601 » » » »	W,	» » 1 » » 3600 »
W,	» » 3601 » » » »	Z,	» » 1 » » 600 »
X,	» » 1 » » » »		
IJ,	» » 1 » » » »		
Z,	» » 601 » » » »		

Zullende vervolgens, van Maandag den veertienden Januarij 1861 tot en met den vijftienden Mei daaraanvolgende, gedurende alle werkdagen (met uitzondering van den Zaturdag), de bureaux van het Grootboek geopend zijn tot het voortzetten der gezegde rentebetaling over al de nog verschuldigde halfjaren en op alle Inschrijvingen zonder onderscheid.

Tevens worden, overeenkomstig art. 19 van het Koninklijk besluit, de dato 18 Mei 1818 (*Staatsblad* nº. 24), *voor de tiende of laatste maal* opgeroepen de nog niet opgekomen regt hebbende op de renten over het halfjaar, verschenen geweest op 1 Julij 1856, waarvan de betaling, ingevolge Koninklijk besluit van den 25sten October 1855 (*Staatsblad* nº. 125) zal blijven opengesteld tot en met den 30sten Junij 1861.

's Gravenhage, den 12den December 1860, nº. 107.

De Minister voornoemd,
VAN HALL.

*** De Minister van Staat en van Finantien brengt bij deze ter kennisse van de belanghebbenden, dat gedurende de maanden Januarij, Februarij en Maart 1861, en niet langer, ten kantore van de Betaalmeesters in de Arrondissementen, de voldoening zal plaats hebben der pensioenen ten laste van den Staat, loopende over de drie laatste maanden dezes jaars; zullende gezegde betaling aanvang nemen op Woensdag, den 2den Januarij aanstaande en voorts de voldoening geschieden dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd.

's Gravenhage, den 20sten December 1860.

De Minister voornoemd,
VAN HALL.

*** De Minister van Staat en van Finantien brengt ter kennis van de belanghebbenden, dat van af den 2den Januarij aanstaande, tot en met den laatsten dier maand zal zijn opengesteld de betaling van de interesten over de tweede zes maanden dezes jaars, der sommen door rekenpligtige ambtenaren als borgtogt in gereed geld in 's Rijks kas gestort en in het algemeen register ingeschreven; zullende de betaling geschieden ten kantore van de betaalmeesters in de verschillende arrondissementen, waaronder hunne woonplaatsen behooren, tegen voldaanteekening op de betaalsrol of tegen intrekking van eene kwitantie ingerigt volgens het bestaand model; en worden zij in hun belang uitgenoodigd den gestelden termijn niet te laten voorbijgaan.

's Gravenhage, den 20sten December 1860.

De Minister voornoemd,
VAN HALL.

MINISTERIE VAN MARINE.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden de navolgende bekendmakingen, als:

1°. ELECTRISCHE TELEGRAAPH TUSSCHEN DUNWICH EN AMSTERDAM.

Het Trinity House te Londen, vergunning erlangd hebbende, *boeijen*, gemerkt met het woord „*Telegraf*" te doen leggen in de rigting van den *onderzeeschen telegraaph* tusschen *Dunwich*, nabij *Southwold* op de kust van *Suffolk*, en *Zantvoort*, nabij *Amsterdam*, aan de kust van *Holland*, brengt ter kennis, dat die boeijen alanu gelegd zijn, en het wenschelijk is, dat de schepen *niet* ankeren binnen 1/4 Engelsche mijl *Noord-* of *Zuidwaarts* der lijn van meergezegde boeijen, om schade aan den telegraaphkabel of verlies van eigen ankers te voorkomen.

De rigting der boeijen is, van de kustwacht-gebouwen te *Minsmere*, nabij *Dunwich*, O. Z. O., miswijzend kompas.

2°. SCHOTLAND, WESTKUST.

Stilstaand licht op Corran Point Loch Eil.

Blijkens bekendmaking van het *Hydrographic Department*, *Admiralty* te *Londen*, is den *20sten November* 1860 een *licht* ontstoken op den onlangs gebouwden *lichttoren* op *Corran Point*, de *westelijke* punt van ingang van *Loch Eil*, *Argyleshire*, *Westkust* van *Schotland*.

Het licht is *stilstaand*.

Het schijnt *rood*, *Oost-* en *Zuidwaarts* tusschen de peilingen van omstreeks N. O. t. O. en Z. W. t. W. 1/8 W., en schijnt *wit* in iedere andere peiling waarin het van *Loch Eil* en *Loch Linnhe* gezien kan worden. Het licht is 36 Engelsche voeten verheven boven *hoogwater springgetij*, en bij helder weder op een afstand van 10 Engelsche mijlen zigtbaar.

De lichttoren is van steen en *wit* geschilderd en van het grondvlak tot de vindvaan 42 voeten hoog.

3°. STILSTAAND LICHT OP PHLADDA-EILAND.

Blijkens dezelfde bekendmaking van het *Hydographic Department Admiralty* te *Londen*, is, op den *20sten November* 1860 een licht ontstoken op den lichttoren, gebouwd op *Phladda-Eiland*, nagenoeg één Engelsche mijl van de Westzijde van *Luing-Eiland*, en 2 1/2 Engelsche mijl Z. W. van *Easdale-Eiland*, *Argyleshire*, *Westkust* van *Schotland*.

Het is een *stilstaand* licht. Het schijnt *rood*, wanneer het uit het *Noorden* gezien wordt, of in de rigting van de *Bogha-Nuadh* klip, wanneer het in peiling is tusschen Z. t. W. 1/4 W. en Z. Z. W. 3/4 W.; het schijnt *wit* landwaarts, in peiling tusschen Z. Z. W. 3/4 W. en N. N. O. 1/4 O.; en het is *verduisterd zeewaarts*, tusschen de peilingen N. N. O. 1/4 O. en Z. t. W. 1/4 W. De zeeman moet evenwel indachtig wezen, dat bij het naderen van het licht *ten zuiden* hetzelve als een zwak licht zich vertoont, veranderende naar gelang van den staat des dampkrings, op eenigen afstand oostelijk van N. N. O. 1/4 O.

Het licht is 42 Engelsche voeten verheven boven *hoog water springgetij*, en bij helder weder, op 11 Engelsche mijlen afstand zigtbaar.

De lichtoren is van steen en *wit* geschilderd, en 42 voeten hoog van van het grondvlak tot aan de windvaan. (De peilingen op het miswijzend kompas, afwijking 26° 10' West (in 1860).)

's Gravenhage, den 3den December 1860.

De Minister voornoemd,
J. S. LOTSIJ.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

Lichttoren op Klein-Curaçao.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden, dat, blijkens bekendmaking van den gouverneur van *Curaçao*, het licht van den *lichttoren* op *Klein-Curaçao*, wegens te doene herstellingen aan den lantarenkap, gedurende de maand *Februarij* 1861, niet branden zal.

's Gravenhage, den 18den December 1860.

De Minister voornoemd,
J. S. LOTSIJ.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden, dat het geleilicht op den Noord-Oostelijken oever van *het Zijpe* voorloopig is gebluscht, omdat door verdieping der gronden aan de *Krammerplaat* naar het vaarwater daarvan geen verder gebruik kan worden gemaakt;

dat een hulplicht in de vereischte rigting op den *hoek van Bruinisse* of het zoogenaamde *Nieuwland* is geplaatst, ten einde daarmede als geleidlicht *het Zijpe* te kunnen aandoen, en waardoor het vaarwater van daar tot aan den *Noordwal* of binnen van de *Oude Tonge* langs eene diepte van vier tot vijf vademen wordt bevaren.

's Gravenhage, den 27sten December 1860.

De Minister voornoemd,
J. S. LOTSIJ.

MINISTERIE VAN OORLOG.

*** De Minister van Oorlog, zich gedragende aan de Advertentie, geplaatst in de *Nederlandsche Staats-courant* van den 4den Julij 1850, brengt ter kennis van het Publiek, dat bij het Topographisch Bureau van zijn Departement thans geleverd en afgedrukt zijn de bladen Steenwijk n°. 16, en Goedereede n°. 38 van de Topographische en Militaire Kaart des Rijks, vervaardigd op de schaal van 1,50000, en dat de voormelde bladen zoowel bij het Departement van Oorlog, als bij de Boek- en Kaarthandelaars, in voorschreven Advertentie opgegeven, binnen weinige dagen zullen worden verkrijgbaar gesteld; als het blad Steenwijk tegen den prijs van twee gulden tachtig cents (f 2.80), en het blad Goedereede tegen den prijs van een gulden (f 1.00).

's Gravenhage, den 29sten December 1860.

DE CASEMBROOT.

BEKENDMAKING.

De Gedeputeerde Staten van de provincie Friesland brengen bij deze ter kennis van de belanghebbenden, dat, ingevolge Art. 7 van het Plan der Geldleening van honderd negentig duizend gulden, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van den 26sten Augustus 1857, n°. 67, op Maandag den 14den Januarij 1861, des middags ten twaalf ure, in eene openbare vergadering op het Gouvernementshuis te Leeuwarden, zal plaats hebben de vierde Uitloting, ter aflossing op den 31sten December 1861, van een kapitaal van vier duizend gulden van gemelde leening.

Leeuwarden, den 17den December 1860.

VAN PANHUYS, *Voorzitter.*
A. VAN DER LAAN, *Griffier.*

Directie te *Willemsoord.*

AANBESTEDING.

Op Zaturdag den 5den Januarij 1861, des voormiddags ten elf ure, zal, onder nadere goedkeuring van den Minister van Marine, door den Directeur en Kommandant der Marine te Willemsoord, in een der localen van het Directiegebouw aldaar, worden Aanbesteed:

het inrigten van Gebouw n°. 17 tot eene Werkplaats ter herstelling van Stoomwerktuigen en Stoomketels, en eenige daarmede in verband staande werken op het Maritime etablissement te Willemsoord.

Deze Aanbesteding geschiedt overeenkomstig art. 19 van het Bestek, hetwelk ter lezing ligt bij het Departement van Marine, bij het Provinciaal Gouvernement van Noordholland, bij de Directien der Marine te Willemsoord, Amsterdam, Hellevoetsluis en Vlissingen, en verder op een groot deel der plaatsen waar de bestekken van Rijkswaterstaatswerken gewoonlijk ter lezing liggen.

Op den 2den, 3den en 4den Januarij aanstaande wordt aanwijzing in loco gegeven, terwijl nadere inlichtingen zijn te bekomen bij den Ingenieur van den Waterstaat J. Strootman te Nieuwe Diep.

Willemsoord, den 17den December 1860.

De Directeur en Kommandant der Marine,
D. BIJL DE VROE.

DIRECTIE VAN HET WEDUWENFONDS.

De Directeur van het Weduwenfonds voor de geëmploijeerden tot het Algemeen Bestuur behoorende herinnert bij deze aan alle Contribuabele Deelgeregtigden, zonder onderscheid, derzelver verpligting, om vóór het einde der loopende maand te doen aanbetalen zoowel de *een-*, *twee-* en *twee-en-een-half*-percents contributien, uit krachte van het reglement van den 18den Januarij 1814, n°. 6, en de daarop gevolgde ampliatien verschuldigd, als de contributien, welke door de daarbij geconcerneerden moeten worden voldaan ten gevolge hunner deelneming op den voet van de Koninklijke besluiten van den 5den April 1817, n°. 28, van den 23sten September 1828, n°. 83, en van den 15den Julij 1841, n°. 32.

Wordende de belanghebbenden tevens herinnerd aan de voorschriften der opgegeven Koninklijke besluiten, zoowel als aan het Koninklijk besluit van den 8sten November 1839, n°. 123, volgens hetwelk het verlies van hun lidmaatschap in het weduwenfonds uit het verzuim der bovengemelde contributie-betaling voortvloeit.

's Gravenhage, den 1sten December 1860.

De Directeur voornoemd,
S. W. VAN DER NOORDAA.

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

*** Ter kennis van de belanghebbenden wordt gebragt, dat de Commissie uit de Heeren Gouvernements-Solliciteurs te 's Gravenhage, bedoeld bij Art. 19 van het Koninklijk besluit van den 5den September 1823 (*Staatsblad* n°. 39) over den jare 1861, uit de Heeren: Mr. J. G. A. Clant, A. P. T. Eyssell, A. F. de Bas, zal zijn te zamen gesteld.

's Gravenhage, 29 December 1860.

*** Bij Vonnis der Arrondissements-regtbank te 's Gravenhage, van den 24sten December 1860, is *Jodje Bal*, gedomicilieerd te Scheveningen, uit hoofde van krankzinnigheid, gesteld onder Curatele.

's Gravenhage, den 29sten December 1860.

[Kosteloos.] *Mr.* H. REIJERS, *Procureur.*

*** Bij Vonnis der Arrondissements-regtbank te Nijmegen, uitgesproken den 28sten December 1860, is wegens krankzinnigheid onder Curatele gesteld *Wilhelmina Koning*, van tafel en bed gescheiden echtgenoot van *Joannes Wiesener*, wonende te Nijmegen; en zulks op verzoek van haren Vader *Lambertus Koning*, mede te Nijmegen woonachtig.

Hetgeen certificeert,
A. J. TEN HOET, *Procureur.*

*** Bij Vonnis van de Arrondissements-regtbank te Haarlem, van den 18den December 1860, geregistreerd, is op requisitoir van den Officier van Justitie bij dezelve Regtbank, *Willem Molenaar*, gedomicilieerd te Zandvoort, ter zake van zinneloosheid, gesteld onder Curatele.

Geschiedende hiervan aankondiging, in voldoening aan Art. 498 van het Burgerlijk Wetboek.

[Kosteloos.] *De Officier van Justitie voornoemd,*
DEL COURT VAN KRIMPEN.

*** Bij Vonnis der Arrondissements-regtbank te 's Gravenhage (Tweede Kamer), den 24sten December 1860 bij Verstek gewezen, is de Heer [illegible] *Buttelman*, gepensioneerd Officier van Gezondheid, wonende te 's Gravenhage, op verzoek zijns Broeders den Heer *Willem Buttelman*, Commissionair te Schiedam, uit hoofde van krankzinnigheid gesteld onder Curatele.

H. D. TUEDEN, *Procureur.*

*** Bij geregistreerde onderhandsche Acte, in dato Utrecht den 22sten December 1860, is door *Jan Hendrik Roelofsz*, als eenig overgebleven Directeur der Administratie-Kantoren van 2½ percents Nationale Schuld gevestigd te Amsterdam en te Utrecht, oorspronkelijk ten name van [illegible] en *Arnoldus Jacobus Klomp*, en van de 3 en 4 percents Nationale Schuld gevestigd te Utrecht, oorspronkelijk ten name van het Administratie-Kantoor onder Directie van *Herman van Dam* te Utrecht, — tot mede-Directeur van gemelde Administratie-Kantoren opgenomen en nevens zich aangesteld, Mr. *Floris Adriaan van Hall* te Utrecht, zijnde deze als zoodanig erkend bij de Directie van de Grootboeken der Nationale Schuld, blijkens resolutie van den Heer Directeur, in dato 27 December 1860, N°. 309.

*** Bij Acte van 24 December 1860, is door de ondergeteekenden, als mijden den Heer *Lambertus Jacobus Wernink* en door *Hendrikus van de Cop*, Koopman, wonende te Deventer, verklaard dat de Vennootschap, aldaar gevestigd onder de Firma *L. J. Wernink*, handelende als Grossier in Manufacturen enz., krachtens Art. 9 der Acte van Vennootschap, door overlijden op 8 October 1859 van den Vennoot *L. J. Wernink*, met het einde van het jaar 1860 wordt ontbonden.

Voor uittreksel,
H. VAN DE COP.

*** *Hendrikus van de Cop* overnemende den hierboven vermelden Handel als Grossier in Manufacturen enz., te Deventer gevestigd onder de Firma *L. J. Wernink*, berigt, dien Handel, thans door hem als Medevennoot gedreven, van af 1 Januarij 1861 voor eigen rekening en op eigen naam te zullen voortzetten, en zich aan te bevelen bij allen die de voormelde Firma met hun vertrouwen vereerd hebben.

H. VAN DE COP.

*** Bij Acte, op den 24sten December 1860 ten overstaan van den Notaris *H. J. Teengs*, en getuigen te Amsterdam verleden, en geregistreerd, hebben de ondergeteekenden *Barend Nibbrig*, Commissionair, en *Pieter Jacobus Nibbrig*, zonder beroep, beiden wonende te Amsterdam, aangegaan eene Vennootschap tot uitoefening voor gemeenschappelijke rekening van een Commissiehandel binnen 's lands, in Suiker en in zoodanige andere artikelen, als de Contractanten onderling zullen goedvinden; en waarbij onder andere is bepaald, te weten:

dat deze Vennootschap is aangegaan voor den tijd van vijf jaren ingaande den eersten Januarij achttien honderd een en zestig, en eindigende den laatsten December achttien honderd vijf en zestig, met stilzwijgende Continuatie na dien tijd, van jaar tot jaar, bij gebreke van schriftelijke opzegging zes maanden te voren; en

dat de zaken dezer Vennootschap zullen gedreven worden onder de Firma van *B. Nibbrig en Zoon*, waarvan ieder der Vennooten de teekening zal hebben, doch niet anders dan tot de zaken die onmiddellijk het onderwerp der Vennootschap uitmaken.

B. NIBBRIG.
P. J. NIBBRIG.

*** Bij Acte, op den elfden December 1860 ten overstaan van den Notaris *Cornelis Metzelaar*, en getuigen, te Amsterdam gepasseerd en geregistreerd, is tusschen de ondergeteekenden *Hyacinthus Franciscus Antonius van Lingen* (zich gewoonlijk teekenende *H. F. van Lingen*), en *Hendrik Sekott Haverman*, beiden Makelaars in Wijnen, Sterke Dranken enz., te Amsterdam woonachtig, eene Vennootschap aangegaan, wegens alle handelingen die de Makelaardij in den ruimsten zin betreffen onder de Firma van: *van Lingen en Haverman*, die door beide Vennooten zal worden geteekend, en zulks voor eenen onbepaalden tijd ingaande den eersten Januarij 1861 en eindigende bij het overlijden van een der Vennooten.

H. F. VAN LINGEN.
H. S. HAVERMAN.

TELEGRAPHISCHE BEURSBERIGTEN.

ZATURDAG 29 DECEMBER 1860.

Amsterdam.

	pCt.			
NEDERL. Werkelijke Schuld.	$2^1/_2$	$62^3/_8$	$62^7/_{16}$	—
Dito dito	3	$75^1/_8$	—	—
Dito dito	4	$97^3/_4$	$97^7/_8$	—
Handel-maatschappij		—	—	—
SPANJE	$1^3/_4$	$40^1/_2$	$40^7/_8$	$40^3/_4$
Binnenlandsche	3	48	$48^3/_{16}$	$48^1/_8$
PORTUGAL, oude	3	$44^5/_{16}$	—	—
RUSLAND, oude	5	—	—	—
Nieuwe	5	—	—	—
Hope	4	—	—	—
Stieglitz	4	—	—	—
Dito, 5de serie	5	$84^5/_{16}$	$84^1/_2$	—
Dito, 6de serie	5	$93^1/_2$	—	—
Leening 1860	$4^1/_2$	$88^3/_4$	89	$88^7/_8$
OOSTENRIJK, Metalliek	5	$40^{11}/_{16}$	$41^1/_8$	$40^7/_8$
Dito	$2^1/_2$	$22^3/_8$	—	—
Zilveren	5	62	$62^1/_2$	62
Nationalen	5	$46^3/_4$	$47^3/_8$	$47^3/_{16}$

LONDEN, Consols.	$92^3/_8$	ANTWERPEN, Metalliek.	49
Spanje	—	Spanje	—
PARIJS, Fr. rente	67.80	WEENEN, Metalliek.	61.60
Spanje	$42^1/_4$	Wissel Londen.	144.50

PRIJS-COURANT,

opgemaakt en uitgegeven den 24sten December 1860.

op last van Zijne Excellentie den Heer Minister van Finantien, door de beëedigde Makelaars G. A. van der Voort, A. Craandijk, P. J. A. Sundo[illegible] T. J. B. Westerwoudt, P. E. H. Praetorius, J. H. Roelofsz, D. Reul Koopman, G. van der Weyden Jr. en L. H. Weetjen, ter voldoening [illegible] het bepaalde bij art. 23, lit. D, der wet van den 13den Mei 1859 (*Staatsblad* n°. 36), tot regeling der waarde van de zaken onder n°. 1 van ar[illegible] dier wet omschreven, behoorende tot nalatenschappen waarvan het regt van successie en van overgang verschuldigd is.

NB. Van de Effecten, achter welke in de kolom van den interest niets ingevuld is, wordt op de memorie van aangeving geen interest gebragt, aang[illegible] de te goed zijnde dividenden onder de getaxeerde waarde begrepen zijn, uitgezonderd de actien der *Nederlandsche Bank* en de aandeelen in [illegible] *Nederlandsche Handelmaatschappij*, waarbij, ofschoon onbepaalde dividenden gevende, in den handel *eene rente* berekend wordt.

VERSCHILLENDE SOORTEN DER EFFECTEN.	Int. Pct.	WAARDE.	
BINNENLANDSCHE EFFECTEN.			
Inschrijving en Certificaten Werkelijke Schuld	$2\frac{1}{2}$	$62\frac{3}{4}$	pCt.
Dito en dito	3	$75\frac{1}{4}$	»
Dito en dito	4	98	»
Obligatien, ten laste der Oost-Indische bezittingen	4	$95\frac{3}{4}$	»
Schuldbek. Amort. Syndicaat	$3\frac{1}{2}$	92	»
STAD AMSTERDAM.			
Schuldbekentenissen 1829	5	$102\frac{3}{4}$	»
Losrenten 1845 en 1856	4	$98\frac{1}{2}$	»
STAD MIDDELBURG.			
Obligat. genegotieerd à 3 pCt.	$\frac{1}{2}$	$9\frac{1}{2}$	»
PARTICULIERE BINNENLANDSCHE NEGOTIATIEN.			
Actien in de Nederl. Bank (rente 4 pCt. sedert 1°. April 1860)	....	174	»
Aandeelen in de Nederlandsche Handelmaatschappij (rente $4\frac{1}{2}$ pCt. sedert 1 Julij 1860)	....	129	»
Dito, Amsterd. Entrepôt-Dok	$4\frac{1}{2}$	$100\frac{1}{2}$	»
Aandeelen, Hollands. IJzeren Spoorwegmaatschappij	....	79	»
Leening, dito A°. 1844, 1847 en 1860	$4\frac{1}{2}$	$99\frac{1}{2}$	»
Obligatien, Nederlands. Rhijn-Spoorwegmaats. A°. 1838	$4\frac{1}{2}$	101	»
Aandeelen in de Assur.-Comp. te Amsterd., Direct. *H. van den Broeke* en *B. J. Momma*	....	364	»
Aandeelen in de Nederl. Assur.-Compagnie te Amsterdam, Direct. *J. Spengler* en *H. F. de Waal*	....	181	»
Aandeelen in de Brand-Maatsch. te Amst., Direct. *C. M. P. ten Sande* en *Jan Jarman*	....	216	»
Aandeelen in de Amsterd. Brand-Assurr.-Comp., Direct. *Ed. Croese* en *C. A. Hekman*	....	230	»
Aandeelen in de Amsterd. Brand-Societeit, Direct. *L. H. Lankhorst* en *A Ravesteyn*	....	143	»
Aandeelen in de Holl. Brand- en Levensverz. Societeit, Dir. *J. Zuyderhoff* en *T. Zuyderhoff* Jz.	....	149	»
Aandeelen in de Amsterd. Zee- en Brand.-Assurrantie-Maatschappij, Directeur *A. C. Bouman*	....	187	»
Aandeelen in de Brandgevaar-Maats., Dir. *J. H. Lugt* en *H. Salm*	....	138	»
Aandeelen in de Brand-Assurrantie-Maats., Direct. *J. T. van Bosse*	....	152	»
Aandeelen in de Holl. Societ. van Levensv.-Direct. *P. Langerhuizen*	4	230	»
BUITENLANDSCHE EFFECTEN.			
ENGELAND. *Het divid. vervalt.*			
Actien in de O.-I. Compagnie, Januarij en Julij	....	222	»
Dito, in de Bank, April en Oct.	....	$232\frac{1}{2}$	»
Gereduceerde 3 pCt. Annuiteiten, April en October		$92\frac{1}{4}$	»
Geconsolideerde 3 pCt. dito, Januarij en Julij		$92\frac{1}{2}$	»
(Het L. st. te rekenen à f 11.65).			
RUSLAND.			
Obligatien bij *Hope* en *Comp.* neg. 1798 en 1816	5	$101\frac{3}{4}$	»
Dito bij dito 1828 en 1829	5	$100\frac{3}{4}$	»
1) Inschrijving op het Grootb. in assignaten	6	56	»
1) Certificaten van dito, diverse admin.-kantoren te Amsterd.	6	56	»
2) Inschrijvingen en certific. in zilver	6	102	»
2) Idem 3de en 4de serie A°. 1831 en 1833	5	$84\frac{3}{4}$	»
2) Certificaten, administratie Hamburg A°. 1820	5	86	»

VERSCHILLENDE SOORTEN DER EFFECTEN.	Int. Pct.	WAARDE.	
2) Certific. admin. Amsterdam	5	85	pCt.
2) Oblig., te Lond. neg A°. 1822	5	94	»
3) Dito » dito » » 1850	$4\frac{1}{2}$	$90\frac{1}{2}$	»
3) Dito » dito » » 1859	3	60	»
1) Inschrijving en certificaten bij *Hope & C°., c. s.*	4	$75\frac{1}{4}$	»
1) Dito en origin. bewijzen van inschrijving van de 2de, 3de, 4de en 5de Leening	4	$75\frac{1}{4}$	»
2) Dito en dito 6de serie A°. 1854	5	$84\frac{1}{2}$	»
2) Dito 6de serie » 1855	5	94	»
Aandeelen in de groote maatschappij der Russische spoorwegen à 125 Z. R. of f 238	....	f 208.00	
2) Russ. spoorweg oblig. 1858	$4\frac{1}{2}$	78	pCt.
3) Obl. Neg. 1860, bij *Hope & C°.*	$4\frac{1}{2}$	$89\frac{1}{4}$	»
POLEN.			
2) Schatkist-Oblig., Neg. 1841	4	$77\frac{1}{4}$	»
Aandeelen Neg. 1835 à Flor. 500 à 4 pCt.	....	f 165.00	
OOSTENRIJK.			
Obligatien op de Weener Bank, genegotieerd bij *Goll* en *Comp.*	5	$51\frac{3}{4}$	pCt.
Dito, idem idem	$4\frac{1}{2}$	$48\frac{1}{2}$	»
Dito, idem idem	4	42	»
4) Dito, supplem. letter G.	4	$41\frac{1}{2}$	»
4) Certificaten van originele Weener Stads-Bank-Obligat. bij *Goll* en *C°.*	$2\frac{1}{2}$	$36\frac{1}{2}$	»
4) Oblig. Weener Met., div. dat.	5	43	»
4) Dito idem idem	$4\frac{1}{2}$	38	»
4) Dito idem idem	4	33	»
4) Dito idem idem	3	$26\frac{1}{2}$	»
4) Dito idem idem	$2\frac{1}{2}$	$23\frac{1}{4}$	»
4) Dito idem idem	1	$8\frac{3}{4}$	»
4) Dito rente, betaalb. te Amsterdam in zilver 1849, 1851, 1854	5	64	»
4) Dito Nationale betaalbaar te Weenen in specie	5	50	»
Aandeelen in de Oostenrijksche Nationale Bank te Weenen à C. M. fl. 1000	3	f 600.00	
Dito Neg. 1839, 30 Mill. groot C. M. fl. 250		» 225.00	
Dito Neg. 1854, 50 Mill. groot C. M. fl. 250, à 4 pCt		» 189.00	
Dito Neg. 1860, 200 Mill. groot O. W. fl. 500, à 5 pCt		» 352.00	
Fransch-Oostenr. spoorw. obl. bij *Hope & C°.* à frs. 500		» 120.00	
FRANKRIJK.			
5) Inschrijving en certificaten	$4\frac{1}{2}$	$87\frac{1}{2}$	pCt.
5) Dito en dito	3	$63\frac{3}{4}$	»
Certificaten van actien in de Fransche Bank		f 1335.00	
BELGIE.			
6) Obligatien, Negotiatie 1838	3	68	pCt.
6) Dito 1836	4	$86\frac{1}{4}$	»
5) Inschrijving en certificaten	$2\frac{1}{2}$	$51\frac{3}{4}$	»
5) Obligatien	$4\frac{1}{2}$	90	»
PRUISSEN.			
7) Obligatie Neg. 1850, 1851, 1854 en 1856	$4\frac{1}{2}$	98	»
7) Idem 1859	5	103	»
Aandeelen A°. 1854 à Th. 100 Intr. à $3\frac{1}{2}$ pCt., losbaar met premie		f 208.00	
7) Idem in de Pruissische Bank	$4\frac{1}{2}$	123	pCt.
SPANJE.			
8) Oblig. A°. 1841, te London	3	$48\frac{1}{2}$	»
9) Oblig. Binnenl. Schuld	3	$48\frac{1}{4}$	»
9) Oblig. Buitenl. uitgestelde Schuld 3 pCt. thans	$1\frac{3}{4}$	$41\frac{1}{4}$	»
9) Oblig. Amort. Schuld, 2de kl.		23	»
PORTUGAL.			
3) Oblig., A°. 1853, 100 L. st.	3	$45\frac{1}{2}$	»
3) Dito, » 1856, 1857 en 1859, 100 L. st.	3	44	»
3) Dito, uitgest. Schuld (1863 3 pCt.)		$34\frac{1}{2}$	»
10) Dito Binnenl. Schuld	3	43	»

VERSCHILLENDE SOORTEN DER EFFECTEN.	Int. Pct.	WAARDE.	
PAUSELIJKE STAAT.			
5) Oblig., genegot. te Parijs	5	69	pCt.
11) Certificaten bij *J. van Beek Vollenhoven, c. s.*	5	66	»
SARDINIE.			
3) Obligatien te Londen, 1851	5	79	»
NAPELS.			
12) Cert. van 5 pCt. Geconsol. Schuld, bij *Lamaison en Bouwer*	5	$79\frac{1}{2}$	»
DENEMARKEN.			
Obligatien op de Tollen, Kroon- en Leen- en Wisselbank	4	95	»
Dito, idem	$3\frac{1}{2}$	83	»
3) Dito, genegot. te Lond. 1825	3	82	»
3) Dito, dito 1850	5	97	»
AMERIKA.			
3) Oblig. van de Citizens Bank in Louisiana, A°. 1836 en 1837	5	$100\frac{1}{2}$	»
3) Obligatien van de Bank te Philadelpia bij *Rothschild*	....	79	»
Aandeelen van Amerikaansche Fondsen bij *Hope & C°.*, lit. A.	....	f 1000.00	
Dito, dito lit. B.	....	» 1035.00	
13) Certificaten ten laste der Vereen. Staten, bij *Hope & C.* Losbaar na 1867 en 1868	6	102	pCt.
13) Dito, ten laste van Pensylvania bij idem, Losb. na 1862	5	88	
13) Obligatien, Illinois Centraal Spoorweg-Maatschappij	7	90	»
MEXICO.			
3) Obligatien, te Londen	3	$19\frac{3}{4}$ *a)*	»
BRAZILIE.			
3) Obligat. genegot. te London bij *Rothschild* 1824, L. st. 100	5	$96\frac{1}{4}$	»
3) Dito, idem 1824, L. st. 200	5	$95\frac{3}{4}$	»
3) Dito, dito bij *J. L. Goldsmid* 1843, L. st. 100 en 200	5	96	»
3) Dito, dito bij *Samuel en Philips* 1839, L. st. 100 en 200	5	$95\frac{1}{4}$	»
3) Dito, dito bij *Rothschild*, 1852, 1858 en 1860	$4\frac{1}{2}$	$84\frac{1}{4}$	»
ECUADOR.			
3) Obligatien, te London 1855	1	$11\frac{1}{2}$ *b)*	»
VENEZUELA.			
3) Obligatien te London	3	$18\frac{1}{2}$ *c)*	»
3) Idem	$1\frac{1}{2}$	$9\frac{3}{4}$ *d)*	»
NIEUW-GRANADA.			
3) Oblig. te London 6 pCt., thans	$4\frac{1}{4}$	$14\frac{3}{4}$ *e)*	»
8) Uitgestelde Schuld	....	$5\frac{5}{8}$	»
PERU.			
3) Obligatien, geneg. te London	$4\frac{1}{2}$	91	»

WISSELKOERSEN
te Amsterd[illegible]

Parijs	Kort	f 56.06	per 40 [illegible] 3 francs.
Hamburg	»	35.31	» 40 [illegible] co.
Weenen	6/w.	80.50	» [illegible] Wahr.
Lissabon	3/m.	$41.12\frac{1}{2}$	» [illegible] los.
Napels	2/m.	77.50	» [illegible] of 176 L
London	Kort	11.75	[illegible]
St. Peter.	3/m.	1.69	» [illegible] Roebel.
Madrid	3/m.	2.39	» [illegible] van 20 Réal. de V.

1. De Roebel	te rekenen à f	1.00
2. De Roebel	» » »	2.00
3. Het L. st.	» » »	12.00
4. De Weener Gulden	» » »	1.25
5. De Franc	» » »	0.50
6. De Franc	» » »	$0.47\frac{1}{4}$
7. De Thaler	» » »	1.80
8. De 85 L. st.	» » »	1000.00
9. De Piaster	» » »	2.50
10. De 1000 Mill. Reis	» » »	2700.00
11. De Scudi	» » »	2.50
12. De Lire	» » »	0.50
13. De Dollar	» » »	2.50

Amsterdam, dato als boven.

a) Onder den koopprijs begrepen 13 achterstallige coupons. *b)* Idem 2 coupons. *c)* Idem 1 coupon. *d)* Idem 1 coupon. *e)* Idem 15 coupons.

TE 'S GRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDS-DRUKKERIJ.